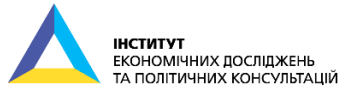

Нове щомісячне опитування підприємств

Випуск 9. (01.2023)
Український бізнес під час війни

Виконавець проекту:

Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Фінансова підтримка:

Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу

Міжнародний фонд «Відродження»

Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію підготовлено в рамках проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Її зміст є виключно відповідальністю ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій» і не обов'язково відображає позицію Європейського Союзу, МФ «Відродження» чи ATLAS Network.

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»,

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ «УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Шановні пані та панове, представляємо Вашій увазі **дев'ятий випуск** щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни».

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства Інститут економічних досліджень та політичних консультацій проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів — підприємців та керівників підприємств.

Щомісячне опитування підприємств складається з двох частин – регулярної та спеціальної.

Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використано методологію кон'юнктурних опитувань, гармонізовану відповідно до вимог Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys (BCS). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року.

Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галузевий вимір в аналізі даних.

Щомісячне опитування керівників підприємств відбувається в рамках зміни дії проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансується Європейським Союзом та співфінансується МБФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США). Щомісячні тенденції буде презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

Ми вдячні аналітичній системі YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>) за можливість використання даних для формування панельної вибірки.

Зміст

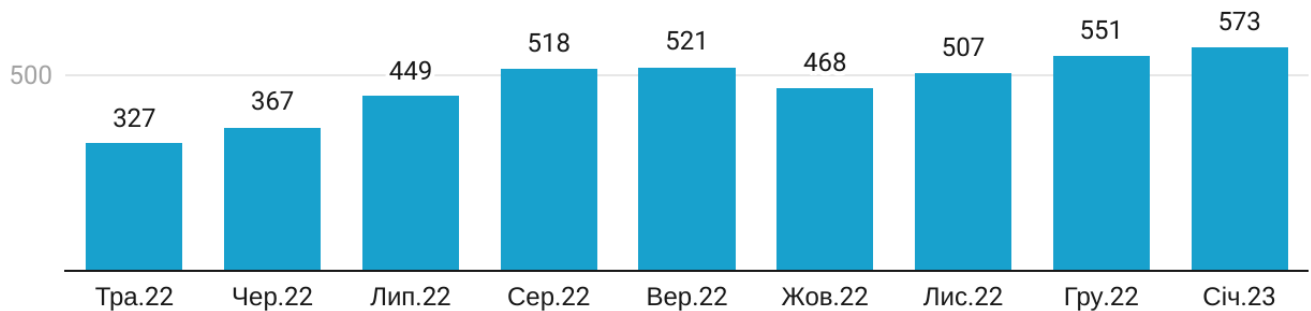
ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ	5
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ.....	7
ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ	11
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ	11
ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ	11
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ	12
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ	13
НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ.....	13
Піврічні очікування.....	13
Тримісячні очікування.....	15
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ	15
ВИРОБНИЦТВО.....	15
Зміни щодо попереднього місяця	15
Очікування щодо змін виробництва.....	16
ПРОДАЖІ	16
Зміни щодо попереднього місяця	16
Очікувані зміни продажів	17
ЕКСПОРТ	17
Зміни щодо попереднього місяця	17
Очікувані зміни експорту	18
ЗАПАСИ СИРОВИНИ.....	18
Зміни щодо попереднього місяця	18
Очікувані зміни запасів сировини.....	19
ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	19
Зміни щодо попереднього місяця	19
Очікувані запаси готової продукції	20
НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ	20
Зміни щодо попереднього місяця	20
Очікувані зміни нових замовлень.....	21
Забезпеченість замовленнями наперед	21
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	22
Зміни щодо попереднього місяця	22
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	23

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	23
Зміни щодо попереднього місяця	23
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	24
ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ	25
Зміни щодо попереднього місяця	25
Очікувані зміни податкової заборгованості	25
КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ.....	26
Зміни щодо попереднього місяця	26
Очікувані зміни кількості працівників	26
ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ.....	27
Зміни щодо попереднього місяця	27
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках.....	27
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ.....	28
Кваліфіковані працівники	28
Некваліфіковані працівники	28
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	30
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА	30
Проблеми ведення бізнесу під час війни.....	30
Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва	32
ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ	35
Вимкнення електропостачання: шляхи вирішення проблеми	38
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	39
Основні напрямки експорту	43
Кількість торговельних партнерів	44
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА	45
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	45
Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни	46
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ	48
ВИБІРКА	48
Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах.....	49

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ

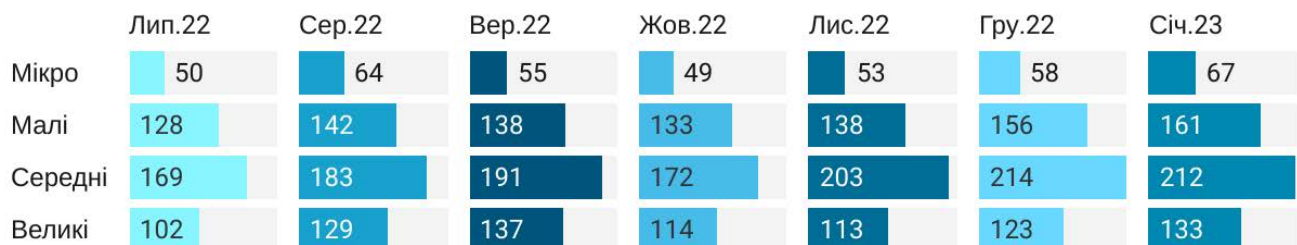
Кого ми опитуємо? У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми опитуємо одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. Побудова такої вибірки вимагає часу. Під час дев'ятої хвили опитування отримано відповіді від 573-ох респондентів.

Рис. 1. Кількість опитаних підприємств

Серед опитаних переважно промислові підприємства (94%), які розташовані в 22-ох із 27-ми регіонів України, зокрема у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській, Харківській областях та в місті Києві. Серед опитаних представлено підприємства всіх розмірів за кількістю працівників.

Рис. 2. Кількість опитаних підприємств за розмірами

Як ми збираємо дані? Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми.

Як обраховуються наші показники? Усі показники обраховуються за єдиною методологією. Для показників економічних тенденцій та очікувань ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів звітували про його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, у яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з імовірністю помилки 5%.

Як «читати» наші показники? Наші показники називаються «індексами», що є синонімом термінів «балансовий індекс», «балансовий показник». Усі індекси є різницею між частками респондентів, що звітували про зменшення, та тими, що звітували про збільшення показника. Чим більше значення індексу, тим більше темпи зростання показника, чим менше значення індексу, тим більші темпи падіння показника.

Для більшості показників більше значення індексу означає позитивну тенденцію, винятком є показники заборгованостей, кількості працівників у вимушених відпустках та труднощі з пошуком персоналу. Тут усе навпаки: чим більше індекс, тим більші темпи зростання заборгованостей, збільшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це погано), а чим менше індекс, тим більші темпи скорочення заборгованостей, зменшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це добре).

Коли проводилось опитування Польовий етап дев'ятої хвилі тривав із 16 січня до 31 січня 2023 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в січні 2023 року з груднем 2022 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (січень 2023 року) та давали прогнози на наступні 2 – 3 чи 6 місяців, залежно від питання. В окремих питаннях, де це було зазначено, результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи.

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

Плани підприємств на найближчі два роки залишаються оптимістичними, водночас зростає невизначеність у довгостроковій перспективі. Оцінки поточної ситуації як на рівні країни, так і для підприємств покращуються два місяці поспіль. Також покращились короткострокові виробничі очікування. Рівень невизначеності в 6-ти і 3-місячній перспективі продовжує знижуватися, а очікування за 6 місяців покращуються два місяці поспіль. Перебої з електропостачанням, водою та теплопостачанням залишаються проблемою номер один, із незначним зменшенням відсотка. Середні витрати часу через вимкнення електроенергії становили 23% від робочого часу в грудні. Підприємства тимчасово призупиняли роботу через вимкнення електропостачання, але покращили рівень забезпечення незалежними джерелами живлення. Відновлення експортної діяльності дещо покращилося після 4-місячної стагнації. Найважливішими перешкодами при експорті залишаються черги на кордоні, морська блокада та складні митні формальності. Багато експортерів досі не можуть переорієнтуватися з ринків СНД і знайти нових партнерів. Оцінки економічної політики держави стали менш негативними та більш нейтральними.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- Два місяці поспіль спостерігається тенденція до покращення фінансово-економічної ситуації, про що свідчить збільшення значення ІНДЕКСУ ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ із -0,24 у грудні 2022 року до -0,14 у січні 2023 року.
- Очікування підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації в піврічній перспективі покращуються, значення відповідного індексу збільшилось із 0,01 до 0,15.
- Оцінки загальноекономічного середовища залишаються нижчими, порівняно з оцінками фінансово-економічної ситуації, але тут також спостерігається тенденція до покращення, у січні порівняно з груднем значення ІНДЕКСУ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА збільшилось із -0,28 до -0,20.
- Очікування щодо змін загальноекономічного середовища через пів року також покращились. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА збільшився із 0,01 до 0,11.
- Дворічні очікування щодо перспектив розширення ділової активності також залишаються позитивними, значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ в перспективі двох років у січні порівняно з груднем навіть незначним чином збільшилось із 0,21 до 0,24.
- Рівень невизначеності залишається високим для довгострокової перспективи, у січні спостерігається збільшення значення; водночас, для піврічної та тримісячної перспективи кілька місяців поспіль фіксується поступове зменшення значення.

ВИРОБНИЦТВО

- У січні 2023 року порівняно з груднем 2022 року темпи падіння виробництва сповільнились. ІНДЕКС ЗМІН У ВИРОБНИЦТВІ, хоча і залишився від'ємним, збільшився із -0,14 до -0,04.
- Очікування підприємств на наступні три місяці демонструють збільшення показника два місяці поспіль. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА суттєво збільшилось із 0,23 у грудні до 0,33 у січні.

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Ситуація з попитом та продажами покращується, темпи скорочення продажів та кількості нових замовлень прискорились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН РЕАЛІЗАЦІЇ збільшилось із -0,14 до -0,02 у січні 2023 року, значення ІНДЕКСУ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшилось із -0,05 до 0,02, змінивши знак на додатний.
- Очікування підприємств щодо майбутнього попиту також покращились. Значення як ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПРОДАЖІВ, так й ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшились, відповідно, із 0,24 до 0,32 та з 0,29 до 0,33.

ЗАБОРГОВАНOSTІ

- У січні порівняно з груднем спостерігається різке скорочення показників за всіма заборгованостями. Значення дебіторської заборгованості зменшується чотири місяці поспіль, у січні показник зменшився із -0,05 до -0,25. Водночас, після незначного сповільнення прискорились також темпи скорочення кредиторської (із -0,05 до -0,26) та податкової (із -0,10 до -0,28) заборгованостей.
- У тримісячній перспективі бізнес очікує подальшого скорочення заборгованостей. Індекс очікуваних змін дебіторської заборгованості зменшився з -0,19 до -0,29, Індекс очікуваних змін кредиторської заборгованості зменшився з -0,17 до -0,30, а показник податкової заборгованості з -0,16 до -0,28.

ЗАЙНЯТІСТЬ

- Динаміка змін показників зайнятості свідчить про незначні зміни на ринку праці.
- Темпи скорочення зайнятості на підприємствах три місяці поспіль залишаються без істотних змін, Індекс змін зайнятості дещо зменшився, із -0,08 до -0,09.
- У наступні три місяці підприємства очікують незначного збільшення рівня зайнятості, Індекс очікуваних змін два місяці поспіль поступово збільшується та становить 0,04 (був нуль).
- Тенденція до скорочення працівників у вимушених відпустках уповільнилась, показники залишаються майже без змін три місяці поспіль. Значення відповідного індексу в січні порівняно з груднем незначним чином збільшилось, із -0,20 до -0,18; у перспективі трьох місяців підприємства очікують на незначне сповільнення процесу (індекс збільшився з -0,28 до -0,26).
- Фіксується збільшення труднощів пошуку кваліфікованих працівників (значення збільшилось із 0,12 до 0,19). Водночас показник пошуку некваліфікованих працівників змінився незначним чином та становить 0,06 (був 0,05 у грудні).

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЗАМОВЛЕННЯМИ

- У січні 2023 року підприємства були забезпечені замовленнями в середньому на 3 місяці, що більше ніж у листопаді та грудні 2022 року, коли цей термін у середньому складав 2 місяці.
- У січні зросла частка бізнесу, забезпеченого замовленнями на період від трьох місяців і більше.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- У січні 2023 року дві головні проблеми для бізнесу залишилися незмінними: це перебої з електропостачанням та зростання цін. Підприємства повідомляли про кожну з них настільки ж часто, як і в грудні 2022 року.
- Третє місце розділили такі проблеми, як складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України та фізична небезпека для роботи. При цьому про те, що небезпечно працювати, у січні говорили рідше ніж у листопаді та грудні 2022 року, але все ж частіше ніж влітку та восени 2022 року.

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У січні бізнес залишався стійким до російських терористичних атак, але відновлення виробництва було неактивне. У сумі на майже повні, повні та вище ніж повні обсяги виробництва в січні (як і в листопаді та грудні) працювали 47% опитаних.
- Незважаючи на вимкнення електропостачання та ракетні обстріли, не працюють лише 3% опитаних підприємств (також 3% в грудні), а завантажені менше ніж на 25% потужності лише 5% підприємств (теж 5% у грудні).
- Найкраще продовжують долати труднощі війни галузі, які забезпечують базові потреби людини. Майже на повну та повну потужність працюють 62% підприємств харчової промисловості та 46% легкої промисловості.
- Мікропідприємства залишаються більш чутливими до війни, тому обсяги завантаження виробничих потужностей залишаються на низькому рівні, хоча й спостерігається незначне відновлення. Якщо в грудні 21% мікропідприємств працювали на 100% та більше порівняно з довоєнними обсягами виробництва, то в січні вже 25%.

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- 58% опитаних повідомили, що були експортерами на початку 2022 року.
- Відновлення експортної діяльності незначною мірою покращилося: частка підприємств, які зупинили експорт після 24 лютого 2022 року та не змогли його відновити, опустилася до рекордно низьких 10%. Таким чином, уперше зафіксовано позитивні тенденції щодо відновлення експортної діяльності після чотирьох місяців стагнації.
- У січні продовжився позитивний тренд до відновлення обсягів експорту. Значення *індексу змін експорту* збільшилося в порівнянні з попереднім місяцем із -0,11 до -0,08. Це відбулося, насамперед, за рахунок зростання частки опитаних, у яких обсяги експорту зростали (із 13,7% у грудні до 16,6% у січні). Однак для 55,0% експортерів обсяги експорту не змінилися (58,8% у грудні).
- Незважаючи на позитивні тренди щодо поточних змін експорту, очікування залишилися майже на рівні попереднього місяця. Індекс очікуваних змін експорту зріс із 0,23 у грудні до 0,24 у січні, що є найкращим результатом за всі хвили опитування. Зросла частка підприємств, які планують збільшення експорту (27,3% у грудні до 33,4% у січні), однак також зросла частка тих, хто планує скорочення експорту (з 6,8% у грудні до 10,9% у січні).
- Незважаючи на покращення ситуації в цілому для всього бізнесу, ситуація залишається складною для мікропідприємств. У січні кожне друге (47%) мікропідприємство припинило і не змогло відновити експорт (у грудні теж було 47%).
- Топ 3 перешкоди при експорті в січні не змінилися порівняно з вереснем. Головними проблемами для експортерів у січні є черги на західних кордонах України – на це вказали 54% опитаних (60% у вересні), неможливість здійснювати експорт морем – 38% (у вересні 44%) та складні митні формальності – 30% (у вересні 40%). Окрім цього, корупція на українській митниці стала в 4 рази важливішою в січні порівняно з травнем (19% у січні проти 16% у вересні та 5% у травні).
- Європейський Союз є головним експортним напрямком для українського бізнесу (76% опитаних у січні), але зростає вага також інших напрямків, зокрема Туреччини (з 5% у вересні до 14% у січні), Молдови (з 28% до 30%). При цьому, також відновлюється торгівля з країнами Євразійського Економічного Союзу, крім росії (13% у вересні до 24% у січні).
- Більше експортерів мають «вузьку» географію експорту. Кожне друге підприємство (54%) експортує до 2-х – 5-ти країн, а кожне п'яте (21%) – лише до однієї. Порівняно з вереснем майже не змінилася частка підприємств, які експортують до 11-ти та більше країн (10% у січні проти 11% у вересні).

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

- У грудні 2022 року проблема вимкнення електропостачання охопила більшу частку підприємств порівняно з листопадом. Більшість підприємств (89%) тимчасово призупиняли роботу через вимкнення (82% у листопаді), а лише 5% підприємств їх не мали (14% у листопаді).
- У середньому, через вимкнення електроенергії у грудні підприємства втратили 23% загального обсягу робочого часу за місяць, що дещо вище порівняно з листопадом (21%).
- Підприємства змогли мінімізувати втрати часу при вимкненнях електропостачання. Зокрема, 6% підприємств працювали весь час за відсутності світла, а 30% - не працював лише 1 - 10% робочого часу (відповідно 4% та 31% у листопаді).
- У грудні 11% підприємств не працювали більше половини часу (51 - 100%) часу через вимкнення електропостачання, що майже вдвічі більше ніж в листопаді, що відображає незначне погіршення ситуації.
- Мікробізнес залишається менш спроможним боротися з вимкненням електропостачання. У результаті, у середньому, найбільше робочого часу втратили саме мікропідприємства – 33% в грудні (31% у листопаді). Для порівняння, у грудні втрати часу були 27% для малих, 18% середніх та 22% великих підприємств.
- Галузі, які забезпечують базові потреби населення, втратили, у середньому, найменше робочого часу в промисловості через вимкнення електропостачання – 18% харчова (18% під час попередньої

хвилі) та 25% легка промисловість (19%). Ситуація суттєво погіршилася в поліграфічній галузі, де втрати зросли майже вдвічі – із 15% у листопаді до 28% у грудні.

- Станом на другу половину січня 2023 року 79% підприємств повідомили, що встановили незалежні джерела електропостачання (74% у попередньому місяці). При цьому бізнес більшого розміру частіше встановлює такі додаткові джерела живлення порівняно з мікро- та малим бізнесом, зокрема, можливо, через кращу фінансову спроможність.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- У січні 2023 року бізнес переважно нейтрально оцінював державну політику з підтримки бізнесу: такі оцінки поставили 53% опитаних. Ця частка дещо зросла порівняно з попереднім місяцем.
- Водночас, негативні оцінки стали дещо рідшими: 15% у січні 2023 року порівняно з 18% у грудні 2022 року.
- Частота позитивних оцінок не змінилася: 21%, але вже три місяці поспіль вона вища ніж у червні - жовтні 2022 року.
- Найбільш очікуваними подіями та змінами для бізнесу в січні 2023 року є закінчення війни, зниження податків і акцизів та програми доступних кредитів для бізнесу.

ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

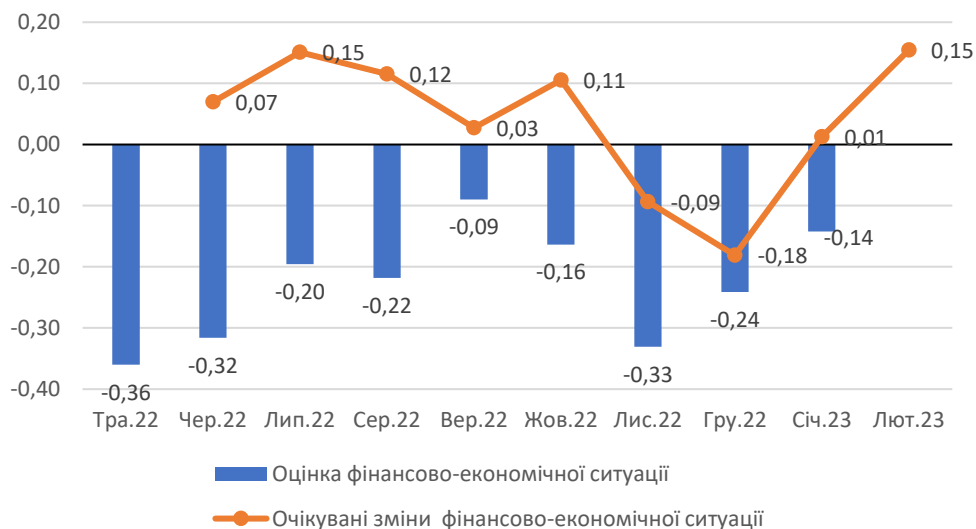
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У січні 2023 року порівняно з груднем 2022 року оцінки підприємствами власної фінансово-економічної ситуації покращуються два місяці поспіль. У січні значення ІНДЕКСУ ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ зросло з -0,24 до -0,14. Це відбулось через зменшення частки опитаних, що оцінили поточну фінансово-економічну ситуацію на підприємстві як погану, із 31,4% до 26,6%, водночас, частка тих, хто позитивно оцінює ситуацію на підприємстві, зросла із 4,8% до 7,6%. Частка опитаних, які вважають фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільною, збільшилась із 63,8% до 65,7%.

Очікування на перспективу протягом шести місяців також продовжили збільшуватись у значенні, значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ збільшилось із 0,01 до 0,15. При цьому частка «песимістів» зменшилась із 22,8% до 14,9%, водночас, збільшилась частка «оптимістів», із 22,1% до 28,6%. Частка тих, хто не очікує жодних змін, змінилась незначним чином та становить 54,5% (було 55,0%).

Частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві на піврічну перспективу, поступово зменшується вже три місяці поспіль та становить 40,8% (була 42,1%).

Рис. 3. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві, індекси

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В ПОРІВНЯННІ З АНАЛОГІЧНИМ ПЕРІОДОМ МИНУЛОГО РОКУ

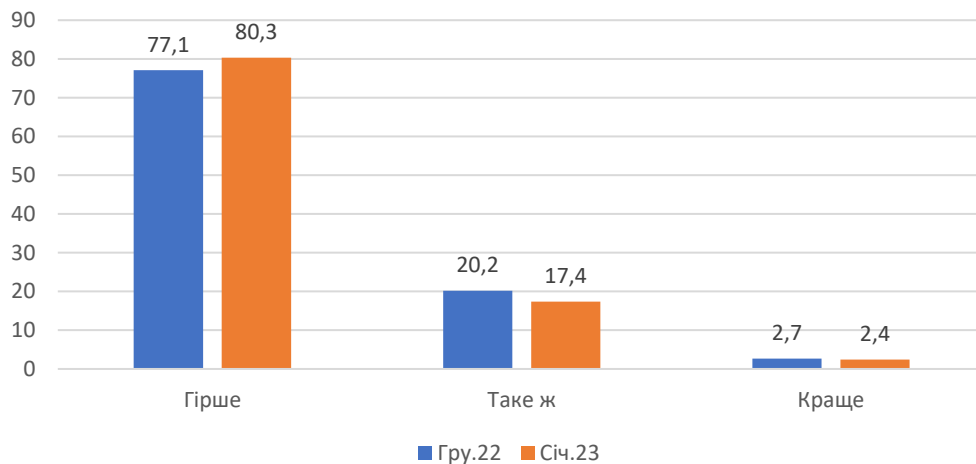
Порівняння фінансово-економічної ситуації на підприємстві з аналогічним періодом минулого року свідчить про подальше погіршення ситуації. Значення ІНДЕКСУ оцінки ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ (РІК ДО РОКУ) у січні порівняно з груднем зменшилось із -0,68 до -0,76. У відсотковому розподілі частка опитаних, які вказали на погіршення ситуації, збільшилась із 77,1% до 80,3%. При цьому, із 20,2% до 17,4% зменшилась частка тих, хто вважає фінансово-економічну ситуацію такою ж, як і минулого року. Водночас, частка опитаних, у яких ситуація покращилась, змінилась незначним чином та становить 2,4% (була 2,5% у грудні).

Розмір. Поточна фінансово-економічна ситуація є поганою незалежно від розміру підприємства. Але дещо краще себе почувають, у порівнянні з минулим роком, великі (-0,66) та мікро- (-0,78) підприємства, гіршою фінансово-економічна ситуація, у порівнянні з минулим роком, є для середніх (-0,83) та малих (-0,82) підприємств.

Регіон. Регіональні відмінності суттєві. У регіональному розподілі найвищий показник має Полтавська область, значення якого дорівнює нулю. Показники всіх інших областей мають від'ємне значення. Найгірші показники мають Дніпропетровська, Житомирська та Харківська області (по -1,00 для кожної).

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу від'ємне для всіх груп. Найвище значення індексу зафіксовано для металообробки (-0,61) та машинобудування (-0,67). Найгірші показники для виробництва будівельних матеріалів (-0,93), поліграфічної (-0,92) та хімічної (-0,96) промисловості.

Рис. 4. Як Ви оцінюєте фінансово-економічну ситуацію на підприємстві в порівнянні з минулим роком?, %опитаних

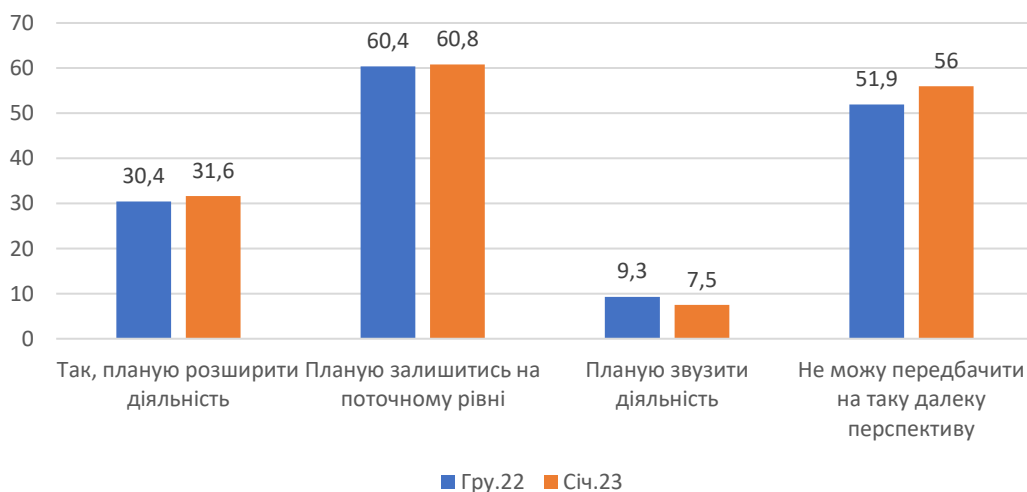

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

Очікування щодо ділової активності на наступні пів року залишаються позитивними, показник незначним чином збільшився порівняно з груднем. Відсоток тих, хто планує розширювати діяльність у наступні два роки, після зменшення два місяці поспіль, незначним чином збільшився, із 30,4% у грудні до 31,6% у січні. Водночас, відсоток тих, хто планує звужити діяльність, у січні зменшився із 9,3% до 7,5%. Водночас, частка тих, хто планує залишитись на поточному рівні, залишилась майже без змін та становить 60,8% (була 60,4% у грудні). Індекс очікуваних змін ділової активності в перспективі двох років збільшився із 0,21 до 0,24.

Важливо зазначити, що відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на таку далеку перспективу, після незначного зменшення в грудні, у січні збільшився із 51,9% до 56%.

Рис. 5. Чи плануєте Ви розширити діяльність підприємства протягом наступних двох років, %опитаних

Розмір. Серед підприємств усіх розмірів найбільш оптимістично дивляться в майбутнє мікропідприємства, показник яких становить 0,32. Значення індексу для великих (0,26), середніх (0,23) та малих (0,21) підприємств знаходяться приблизно в одному діапазоні.

Регіон. Зареєстровані суттєві регіональні відмінності. Є група областей із переважанням позитивних очікувань та, навпаки, групи, де є негативні очікування. Найвищі показники очікувань мають Полтавська (1,00) та Чернігівська (0,83) області. Три області мають показник із від'ємним значенням: Рівненська (-0,08), Дніпропетровська (-0,11) та Житомирська (-0,27).

Галузь. Очікування залежать від галузі промисловості. Показники хімічної (0,40) та поліграфічної (0,33) промисловості мають найвищий показник очікувань. Показник для виробництва будівельних матеріалів єдиний із від'ємним значенням (-0,22).

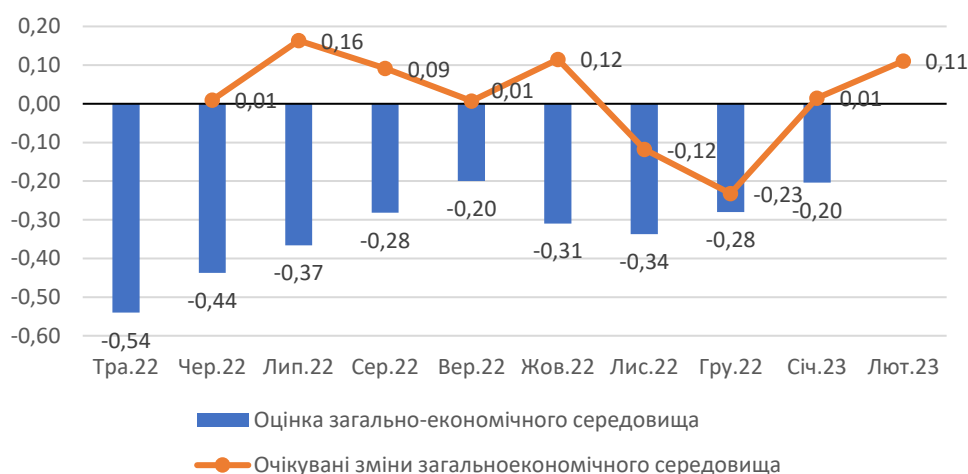
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Оцінка загальноекономічного середовища, як і оцінка фінансово-економічної ситуації, на підприємстві покращилась. Значення відповідного ІНДЕКСУ зросло в січні порівняно з груднем із -0,28 до -0,20. Це сталося через одночасне зменшення частки тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане, (із 34,2% до 30,0%), та збільшення частки тих, хто дає позитивні оцінки (із 3,2% до 4,5%). Також збільшилась частка тих, хто вважає загальноекономічне середовище задовільним, (із 62,6% до 65,5%).

Прогнози підприємств щодо змін загальноекономічного середовища на майбутні шість місяців також покращились: значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА суттєво збільшилось, із 0,01 до 0,11. Частка «оптимістів» щодо змін загальноекономічного середовища збільшилась лише незначним чином, із 23,3% до 25,5%, водночас, істотно зменшилась частка «песимістів», із 23,3% до 16,8%. Частка тих, хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноекономічне середовище не зміниться, збільшилась із 53,3% до 57,7%.

Частка тих, хто не зміг дати прогнозів щодо стану загальноекономічного середовища, зменшилась із 43,4% до 42,9%.

Рис. 6. Загальноекономічне середовище, індекси

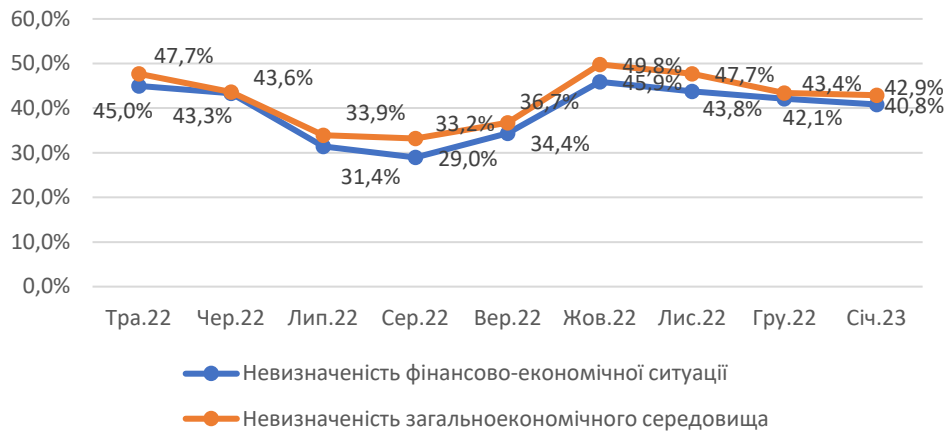

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

Піврічні очікування

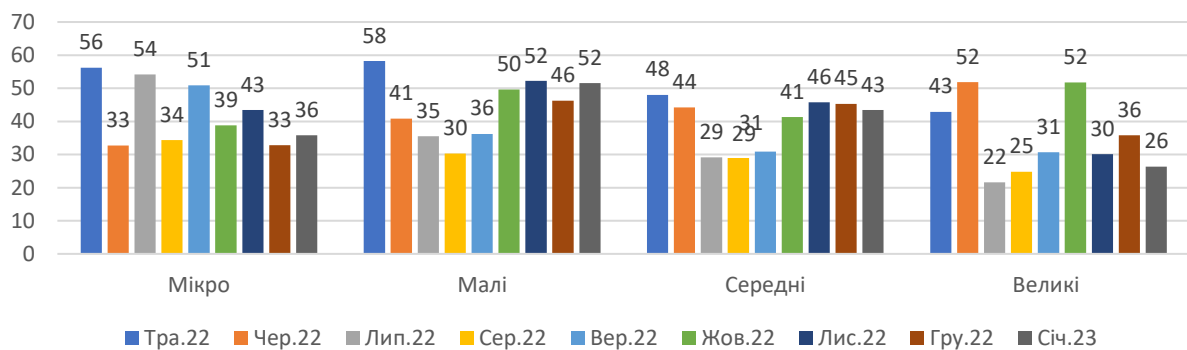
Три місяці поспіль рівень невизначеності в прогнозах як фінансово-економічної ситуації на підприємстві, так і загальноекономічного середовища поступово зменшується. Частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року, зменшилась із 42,1% до 40,8%, а загальноекономічного середовища в цілому в країні — із 43,4% до 42,9%.

Рис. 7. Рівень невизначеності фінансово-економічної ситуації та загальноекономічного середовища, % опитаних

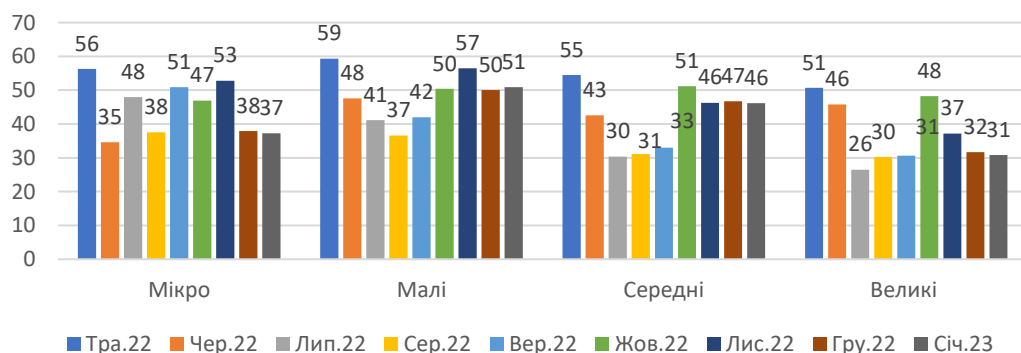
Рівень невизначеності щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві та її динаміка залежать від розміру підприємств. У січні показник невизначеності збільшився для мікро- (із 33% до 36%) та малих (із 46% до 52%) підприємств. Водночас, для середніх підприємств показник невизначеності фінансово-економічної ситуації зменшився з (45% до 43%), а для великих підприємств показник невизначеності збільшився і є найменшим, але зменшився порівняно з груднем із 36% до 26%.

Рис. 8. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну фінансово-економічного середовища в перспективі на пів року

Невизначеність щодо загальноекономічного середовища, як і у випадку з фінансово-економічною ситуацією, залежить від розміру підприємства, при цьому показник незначним чином збільшився лише для малих підприємств. Рівень невизначеності є меншим для великих (відсоток зменшився з 32% до 31%) та малих (відсоток зменшився з 38% до 37%) підприємств; показник для середніх підприємств зменшився з 47% до 46%. Відсоток для малих підприємств незначним чином збільшився з 50% до 51%.

Рис. 9. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну загальноекономічного середовища в перспективі на пів року

Тримісячні очікування

У тримісячній перспективі також спостерігається зменшення невизначеності більшою або меншою мірою для всіх показників. Невизначеність для заборгованостей усе ще залишається найвищою, хоча значення зменшується два місяці поспіль. Найбільше зменшились показники податкової (із 33,0% до 22,9%), дебіторської (із 35,0% до 23,7%) та кредиторської (із 35,4% до 23,2%) заборгованостей. Найнижчий показник невизначеності залишається для експорту, у якого відсоток зменшився з 10,2% до 8,4%.

Рис. 10. Частка підприємств, які не змогли зробити прогноз про зміну показника в перспективі 3-х місяців, % опитаних

	Тра.22	Чер.22	Лип.22	Сер.22	Вер.22	Жов.22	Лис.22	Гру.22	Січ.23
Дебіторська заборгованість	27.8	15.8	11.4	16.6	14.4	25.9	37.5	35	23.7
Кредиторська заборгованість	26.6	15	11.4	16.2	14.2	25.9	36.9	35.4	23.2
Податкова заборгованість	0	13.6	12.7	14.5	12.5	24.6	35.7	33	22.9
Кількість працівників у вимушених відпустках	21.1	9.8	10	13.7	11.1	17.7	14	15.6	15
Кількість працівників	14.7	7.6	10.7	15.6	12.9	17.5	15.4	14.3	14
Запаси готової продукції	25.7	11.4	10.2	13.5	12.7	23.1	13.8	13.6	13.4
Запаси сировини та матеріалів	21.4	10.6	10.9	14.1	12.7	16	14.4	13.8	12.4
Нові замовлення	19.3	9.3	11.1	15.3	14	17.3	14.8	12.9	12.2
Виробництво	16.5	10.1	8.2	14.3	11.7	17.1	14.6	12.9	12.2
Продаж	17.4	9.3	9.4	15.1	12.1	17.3	14.2	12.7	11.3
Експорт	19.4	13.9	6.2	13.9	12.9	15.2	11.8	10.2	8.4

ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

ВИРОБНИЦТВО

Зміни щодо попереднього місяця

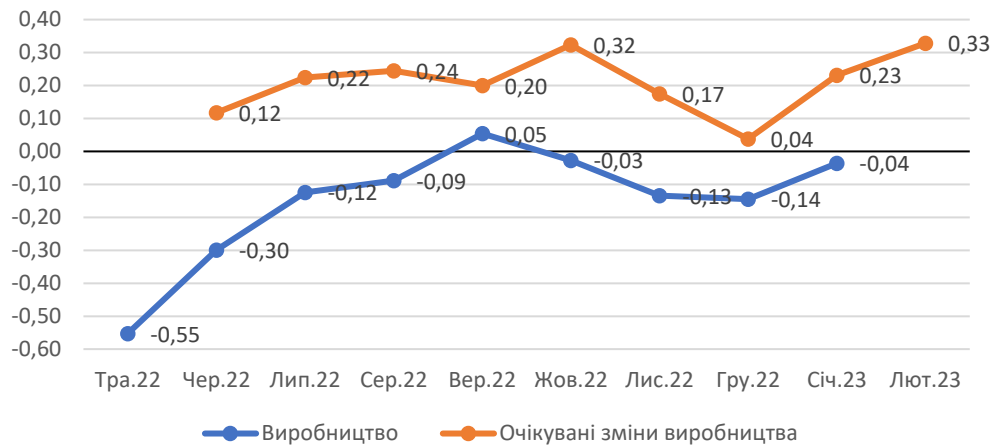
У січні порівняно з груднем ситуація з виробництвом покращилась, про що свідчить зростання індексу після двомісячного простою. Індекс змін виробництва збільшився із -0,14 до -0,04. Це відбулось через зменшення частки підприємств, на яких виробництво зменшувалось із 32,2% до 28,0%, та одночасного збільшення частки тих підприємств, що збільшували обсяги виробництва з 14,0% до 19,8%. Водночас, частка тих виробництв, на яких змін не відбувалось, змінилась лише незначним чином та становить 52,2% (була 53,8% у грудні 2022 року).

Розмір. Зафіксовано суттєву різницю між підприємствами різних розмірів. Серед підприємств різних розмірів найкраще почувалися середні (0,01) та великі (0,02) підприємства, індекс для яких є найвищим та додатним. Значення індексу малих підприємств становить -0,17. Найгіршою є ситуація для мікропідприємств, індекс яких становить -0,36.

Регіон. Регіональні відмінності дуже суттєві (найбільше значення 1,00, а найменше — -0,64). Найкращі результати мали підприємства Полтавської (1,00), Львівської (0,66), Івано-Франківської (0,45) областей та м. Києва (0,43). Найнижчі значення індексу зафіксовано для підприємств Харківської (-0,64), Закарпатської, Вінницької (по -0,57 для кожної) та Сумської (-0,53) областей.

Галузь. Значення індексу різняться для секторів та галузей. Найкраща ситуація в галузях поліграфічної (0,17) та харчової (0,15) промисловості. Показники інших галузей є від'ємними, проте найнижчим є значення виробництва для будівельних матеріалів (-0,50) та деревообробної промисловості (-0,54).

Рис. 11. Індекс змін виробництва

Очікування щодо змін виробництва

Показник виробничих планів підприємств на наступні три місяці зростає два місяці поспіль. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ВИРОБНИЦТВА збільшився із 0,23 до 0,33. Частка підприємств, на яких планується зростання виробництва, у січні збільшилась із 32,1% до 39,4%, водночас частка тих, хто планує зменшення виробництва, зменшилась із 11,7% до 39,4%. Частка тих, хто не очікує змін, зменшилась із 56,3% до 51,7%.

Розмір. Очікування щодо виробництва залежать від розміру підприємств. Найвищим є показник великих підприємств, він становить 0,39. Показник малих (0,32) та середніх (0,30) є приблизно однаковим. Найнижчі очікування щодо обсягів виробництва мають мікропідприємства, індекс яких становить 0,06.

Регіон. Плани підприємств суттєво залежать від регіону розташування. Найбільш оптимістичні плани щодо зростання обсягів виробництва мають Полтавська (1,00), Львівська (0,97), Івано-Франківська (0,95) та Тернопільська (0,89) області. Найнижчі показники очікувань у Харківській (-0,27), Хмельницькій (-0,14) Кіровоградській (-0,11) та Черкаській (-0,10) областях.

Галузь. Виробничі очікування на три місяці залежать від галузі. Найвищими є показники для харчової (0,41) промисловості, легкої промисловості (0,40) та деревообробної (0,22) промисловості. Найнижчий та єдиний від'ємний показник очікувань має галузь виробництва будівельних матеріалів - -0,09.

ПРОДАЖІ

Зміни щодо попереднього місяця

У січні темпи скорочення продажів продовжили сповільнення, показник збільшився та майже наблизився до нуля, хоча і залишається від'ємним. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшився із -0,14 до -0,02. Це стало можливим за рахунок зменшення частки підприємств, які зменшували продажі з 32,6% до 27,3%, та одночасного збільшення частки тих підприємств, на яких обсяги продажів збільшувались із 15,1% до 20,5%. Водночас, частка підприємств, на яких не відбувалось змін, у січні залишилась майже на тому ж рівні та становить 52,2% (була 52,3% у грудні).

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ для середніх (0,02) та великих (0,05) підприємств є приблизно однаковим та найвищим. Показник середніх підприємств становить -0,18, Найнижчим є значення для мікропідприємств - -0,34.

Регіон. Найвище значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ зафіксовано для Полтавської (0,94), Львівської (0,66), Івано-Франківської (0,45) областей та м. Києва (0,33). Найнижчий показник у Закарпатській (-0,57), Харківській (-0,50), Сумській (-0,47) та Хмельницькій (-0,42) областях.

Галузь. Найвищий індекс змін продажів із додатним значенням мають харчова (0,20) та поліграфічна (0,17) промисловість. Найнижчим є значення для металообробки, виробництва будівельних матеріалів (-0,44) та деревообробної промисловості (-0,61).

Очікувані зміни продажів

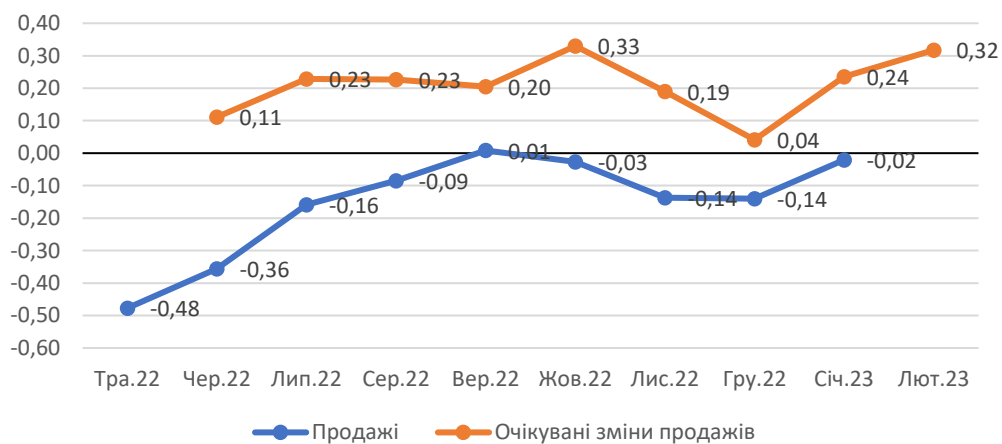
Очікування щодо обсягів продажів збільшуються два місяці поспіль. Індекс очікуваних змін обсягів продажів у січні порівняно з груднем збільшився із 0,24 до 0,32. Із 32,7% до 39,6% збільшилась частка опитаних, які планують збільшення обсягів продажів у наступні три місяці, тоді як із 12,1% до 10,7% скоротилася частка тих, хто очікує їх зменшення. Разом із тим, відсоток опитаних, які вважають, що нічого не зміниться, істотно зменшився, із 55,2% до 49,7%.

Розмір. Найвищі очікування мають представники великих (0,37) підприємств. Показник середніх (0,32) та малих (0,29) підприємств є приблизно однаковим. Показник мікропідприємств єдиний із від'ємним значенням, він становить -0,02.

Регіон. У розрізі регіонів найкращі очікування зафіксовано в Полтавській (1,00), Львівській (0,97), Івано-Франківській (0,95) та Тернопільській (0,89) областях. Натомість у Сумській (-0,28), Вінницькій (-0,18) Харківській (-0,17) та Кіровоградській (-0,11) областях показник очікувань щодо обсягів продажів є найнижчим.

Галузь. Найвищі показники очікувань стосовно продажів мають харчова промисловість (0,41), легка промисловість (0,04) та деревообробна (0,22) промисловість. Показник очікувань із найнижчим та від'ємним значенням мають машинобудування та виробництво будівельних матеріалів (по -0,09 для кожної галузі).

Рис. 12. Індекс змін продажів

ЕКСПОРТ

Зміни щодо попереднього місяця

У січні темпи зростання експорту продовжили поступове прискорення. Значення індексу змін експорту збільшилось із -0,11 до -0,08. Частка опитаних, у яких обсяги експорту скоротились, у січні порівняно з груднем залишилась майже без змін та становить 28,4% (була 28,0%). Водночас, частка підприємств, які збільшували обсяги експорту, незначним чином збільшилась із 13,7% до 16,6%. При цьому, частка тих підприємств, на яких обсяги експорту не змінились, зменшилась із 58,8% до 55,0%.

Розмір. Найвищим та приблизно однаковим значенням індексу змін експорту є для великих (-0,02) та середніх (-0,05) підприємств. Показник малих підприємств становить -0,31. Найнижчим є показник для мікропідприємств - -0,41.

Регіон. У регіональному розрізі найвищими є показники Львівської (0,90), Полтавської (0,61) та Івано-Франківської (0,50) областей. Найнижчим значення є для Сумської (-1,00) та Закарпатської (-0,64) областей.

Галузь. У галузевому розподілі індекс змін експорту харчової (0,17) промисловості є найвищим та має єдине додатне значення. Показники всіх інших галузей мають від'ємне значення, проте найнижчими є значення для деревообробної промисловості (-0,50) та виробництва будівельних матеріалів (-0,62).

Очікувані зміни експорту

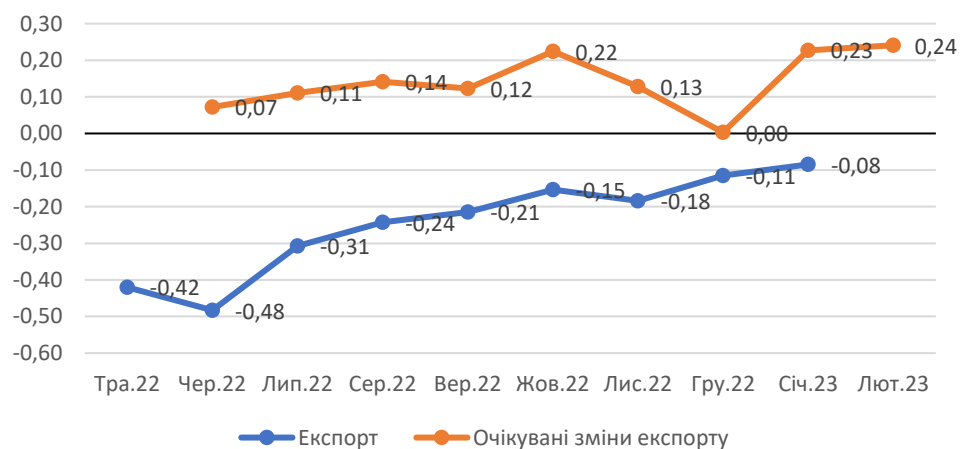
На наступні три місяці підприємці не очікують істотних змін щодо експорту. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ змінилось незначним чином та становить 0,24 (було 0,23). Частка тих, хто планує збільшення експорту, збільшилась із 27,3% до 33,4%, водночас, збільшилась і частка тих, хто планує його зменшувати, із 6,8% до 10,9%. Частка тих, хто не очікує жодних змін, зменшилась із 65,9% до 55,6%.

Розмір. Найкращі очікування щодо експорту мають великі (0,30) підприємства. Показник малих та середніх підприємств є однаковим та становить 0,21. Найнижчим показник очікувань щодо змін експорту мають мікропідприємства, їхній індекс становить 0,04.

Регіон: Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ зафіксовано для підприємств Івано-Франківської та Тернопільської (по 1,00 для кожної) областей а також для Полтавської (0,83) та Львівської (0,80) областей. Найгіршими є очікування представників бізнесу Сумської (-1,00) області та м. Києва (-0,36).

Галузь. Найвище значення індексу очікуваних змін експорту мають легка промисловість (0,33) і харчова промисловість (0,29). Показники для машинобудування (-0,13) та поліграфічної (-0,17) промисловості мають найнижче та від'ємне значення.

Рис. 13. Індекс змін експорту

ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення запасів сировини два місяці поспіль демонструють поступове прискорення, про що свідчить збільшення значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ з -0,15 у грудні до -0,10. Частка респондентів, що повідомили про збільшення запасів сировини за минулий місяць, збільшилась із 10,2% до 16,0%. Водночас, частка опитаних, що вказали на її скорочення, збільшилась лише незначним чином, із 27,7% до 28,4%. Із 62,1% до 55,6% зменшилась частка підприємців, у яких у порівнянні з минулим місяцем нічого не змінилось.

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є найвищим та приблизно однаковим для середніх (-0,06) та великих (-0,09) підприємств. Показник малих підприємств становить -0,14. Показник мікропідприємств є найнижчим та становить -0,37.

Регіон. Найвищі показники мають Полтавська (1,00), Львівська (0,69), Івано-Франківська (0,45) а також Рівненська (0,33) та Одеська (0,31) області. Показники м. Києва (-0,70), Харківської (-0,67) та Черкаської (-0,52) областей мають найнижче значення.

Галузь. У галузевому розподілі найвище значення показника має харчова промисловість, показник якої дорівнює нулю. Показники всіх інших галузей є від'ємними, найнижче значення зафіксовано для деревообробної промисловості та виробництва будівельних матеріалів (по -0,37 для кожної), а також для металообробки (-0,35).

Очікувані зміни запасів сировини

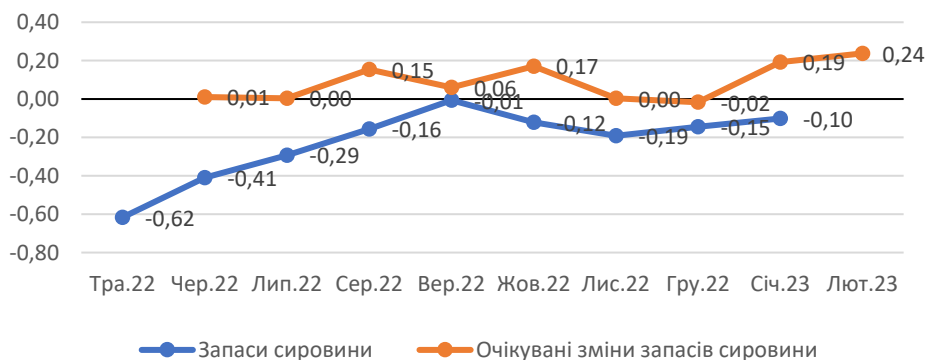
На наступні три місяці опитані підприємці очікують подальше збільшення показника: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ істотно збільшився із 0,19 до 0,24, що як і минулого разу стало найвищим показником за весь період дослідження. Кількість респондентів, які очікують збільшення запасів сировини, зросла з 30,4% до 34,3%, тоді як частка тих, хто вважає, що запаси сировини зменшуватимуться, залишилась майже без змін та становить 23,3% у січні (була 12,8% у грудні). Із 56,7% до 53,3% зменшилась частка тих, хто вважає, що ситуація не зміниться.

Розмір. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є приблизно однаковим для великих (0,27), середніх (0,24) та малих (0,23) підприємств. Показник мікропідприємств є найнижчим і єдиний має від'ємне значення та становить -0,05.

Регіон. Найвищим ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є для Львівської (0,97), Полтавської (0,94), Львівської (0,90) та Тернопільської (0,89) областей). Найнижчим значення індексу є для м. Києва (-0,60), а також для Сумської (-0,38), Харківської та Вінницької (по -0,25 для кожної) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвищий показник очікувань щодо змін запасів сировини мають харчова промисловість (0,34), легка промисловість (0,33). Від'ємні показники очікувань мають деревообробна промисловість (-0,04) та машинобудування (-0,18).

Рис. 14. Індекси змін запасів сировини

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення запасів готової продукції сповільнились після скорочення три місяці поспіль. Значення відповідного індексу в січні порівняно з груднем залишилось без змін та становить -0,40. У відсотковому розподілі зменшились як частка респондентів, що повідомили про зменшення запасів готової продукції (із 48,6% до 44,9%), так і частка тих респондентів, у яких запаси збільшились (із 7,6% до 4,3%). Частка респондентів, які зовсім не відчували змін, збільшилась із 43,8% до 50,9%.

Розмір. Залежно від розміру підприємства змінюється й значення індексу, воно є найвищим для мікропідприємств та становить -0,28. Показник великих підприємств становить -0,34, а середніх підприємств - -0,42. Показник малих підприємств є найнижчим та становить -0,48.

Регіон. Значення індексу залежить від регіону. Серед підприємств найвище значення має Полтавська область, показник якої дорівнює нулю. Від'ємними, але близькими до нуля, є значення для Київської (-0,03) та Дніпропетровської (-0,05) областей.

Галузь. У галузевому розподілі показники всіх галузей мають від'ємне значення, проте найнижчим є значення для деревообробної (-0,50) промисловості та легкої промисловості (-0,53), а найвище значення мають хімічна промисловість (-0,25) та машинобудування (-0,31).

Очікувані запаси готової продукції

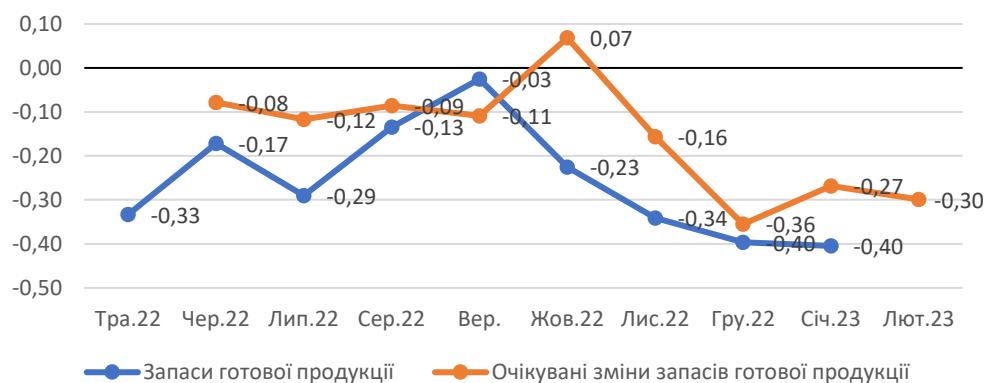
На майбутнє підприємці очікують на незначне зменшення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ зменшився із -0,27 до -0,30. Із 36,9% до 34,3% зменшилась частка опитаних, які вважають, що запаси готової продукції в наступні три місяці зменшуватимуться, тоді як частка тих, хто очікує їх збільшення, зменшилась майже вдвічі, із 7,3% до 3,8%. Відсоток же тих, хто вважає, що нічого не зміниться, збільшився із 55,8% до 61,9%.

Розмір. Значення показника залежить від розміру підприємства. Показник є вищим для великих мікропідприємств (-0,21). Для середніх (-0,28) та великих (-0,29) підприємств показник є приблизно однаковим. Для малих підприємств значення показника є найнижчим та становить -0,39.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим показник очікувань є для Хмельницької (0,25), Житомирської (0,05) та Київської (0,03) областей. Показник Полтавської, Дніпропетровської та Чернігівської областей дорівнює нулю. Показник очікувань для всіх інших областей має від'ємне значення, проте для Івано-Франківської (-1,00), Львівської (-0,93) та Тернопільської (-0,84) областей є найнижчим.

Галузь. Значення індексу для деревообробної (-0,05) промисловості є найвищим. Показники харчової (-0,39), поліграфічної (-0,33) та легкої промисловості (-0,32) є найнижчими.

Рис. 15. Індекси змін запасів готової продукції

НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Зміни щодо попереднього місяця

Динаміка нових замовлень два місяці поспіль збільшується, показник змінив знак із від'ємного на додатний. Індекс змін нових замовлень у січні порівняно з груднем збільшився із -0,05 до 0,02 за рахунок збільшення частки тих, у кого збільшилась кількість нових замовлень майже вдвічі, із 16,8% до 19,0%. Та одночасного зменшення частки тих, хто повідомив про скорочення кількості нових замовлень у січні з 26,8% до 21,2%. Із 56,5% до 59,8% збільшилась частка тих, хто не відчув змін.

Розмір. Значення індексу є найвищим для великих підприємств і становить 0,13. Також додатне значення показника мають середні підприємства (0,03). Показник малих підприємств становить -0,07, найнижчим є значення мікропідприємств - -0,35.

Регіон. Серед регіонів нові замовлення найбільше зростали в Полтавській (0,72), Львівській (0,69), Івано-Франківській (0,45) областях та м. Києві (0,42), у той час як у Сумській (-0,47, Хмельницькій (-0,45) Вінницькій (-0,21) та Київській (-0,31) областях нові замовлення найбільше скоротились.

Галузь. Найкраще попереднього місяця ситуація з новими замовленнями складалась для харчової (0,17), поліграфічної (0,08) промисловості та легкої промисловості (0,02), показники яких мають додатне значення. Найнижчі показники мають деревообробна промисловість (0,32) та виробництво будівельних матеріалів (-0,39).

Очікувані зміни нових замовлень

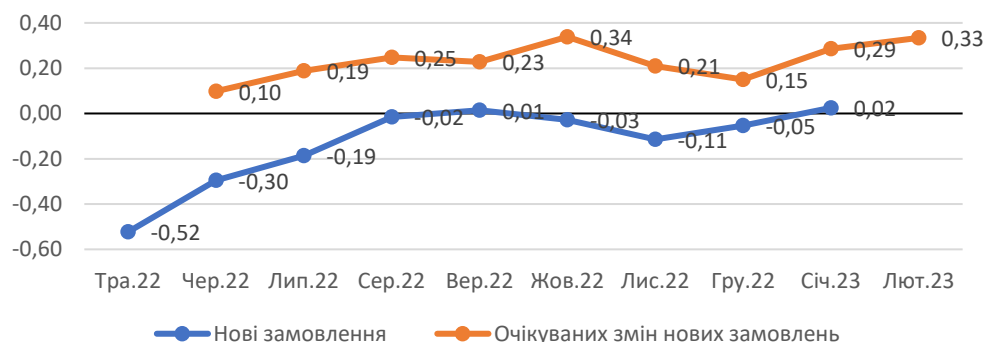
Очікується подальше прискорення темпів зростання нових замовлень. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшується два місяці поспіль та становить 0,33 (було 0,29). Із 37,0% до 39,6% збільшилась частка тих, хто очікує на збільшення нових замовлень. Водночас, частка респондентів, які вважають, що кількість замовлень зменшиться, знизилась із 10,7% до 9,4%. Із 52,3% до 51,0% зменшилась частка тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці.

Розмір. Показник очікувань є найвищим для великих підприємств та становить 0,40. Для середніх (0,33) та малих (0,32) підприємств показник є приблизно однаковим. Показник очікувань мікропідприємств єдиний, що має від'ємне значення та становить -0,08.

Регіон. Значення індексу мають суттєві регіональні відмінності. У Івано-Франківській (1,00), Львівській (0,97), Тернопільській (0,89), Полтавській (0,78) та Одеській (0,73) областях бізнес більшою мірою ніж в інших регіонах очікує на збільшення нових замовлень. Разом із тим, показники Сумської (-0,41), Черкаської (-0,10) Харківської (-0,09) та Хмельницької (-0,08) областей є найнижчими та такими, що мають від'ємне значення.

Галузь. Найкращі очікування щодо нових замовлень мають легка промисловість (0,46) та харчова (0,44) промисловість. Показники виробництва будівельних матеріалів (-0,09) та машинобудування (-0,15) мають від'ємні значення та є найнижчими.

Рис. 16. Індекси змін нових замовлень

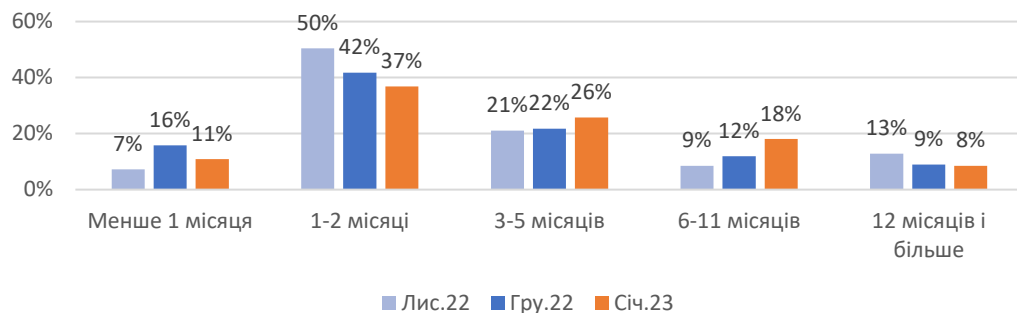
Забезпеченість замовленнями наперед

У січні 2023 року середній термін забезпеченості новими замовленнями для опитаних підприємств зріс до трьох місяців із двох місяців у листопаді та грудні 2022 року (медіанне значення). Крім того, відбулися деякі зміни в структурі відповідей порівняно з двома попередніми місяцями, коли підприємства відповідали на це запитання.

Зокрема, у січні 2023 року було зафіксовано найвищі за весь період опитувань частки бізнесу, який забезпечений замовленнями на дещо довший період часу – на 3 - 5 місяців (26%) та на 6 - 11 місяців (18%). Натомість підприємства рідше говорять про забезпеченість замовленнями лише на 1 - 2 місяці (37%). Частка тих, у кого є замовлення на дуже короткий період – до одного місяця – скоротилася до 11% після зростання до 16% у грудні 2022 року.

8% підприємств мають нові замовлення на рік і більше. Ця частка залишилася приблизно на рівні грудня 2022 року після зменшення з 13% у листопаді 2022 року. 7% підприємств серед усієї вибірки не дали відповіді на це запитання. Ця частка включає підприємства, які не працюють.

Рис. 17. Час, на який підприємства забезпечені замовленнями (% опитаних)

Розмір. Період, на який підприємства забезпечені замовленнями, зростає зі збільшенням їхнього розміру. Мікропідприємства забезпечені замовленнями на найкоротший період – лише на місяць у середньому (медіанне значення). Серед них найбільша частка тих, які мають замовлення на термін лише до двох місяців включно – 70%. Для малих підприємств середній термін забезпечення замовленнями станом на січень 2023 року зростає до двох місяців, для середніх – до трьох, а для великих – уже до чотирьох. Більше 30% середніх і великих підприємств забезпечені замовленнями на пів року і довше.

Галузь. У січні 2023 року найдовший середній термін нових замовлень було зафіксовано в галузі машинобудування: у середньому на 3,5 місяця (медіанне значення)¹. Тут 34% підприємств забезпечені замовленнями на період від пів року і більше. Для порівняння, серед інших галузей частка підприємств, що мають замовлення на такий період, не перевищує 29%.

Найкоротший середній термін нових замовлень у галузі виробництва будівельних матеріалів, у якій він склав лише один місяць. Серед виробників будівельних матеріалів зафіксована найбільша частка підприємств (63%), які повідомили, що забезпечені замовленнями на період до двох місяців.

Регіон. Між підприємствами в різних областях спостерігаються досить вагомні відмінності в забезпеченні замовленнями². Середній термін забезпечення замовленнями найбільший для підприємств Полтавської та Волинської областей: він складає 6 та 5 місяців відповідно (медіанне значення). При цьому, у Полтавській області всі опитані підприємства сказали, що забезпечені замовленнями як мінімум на 3 місяці.

З іншого боку, підприємства Харківської та Чернівецької областей, у середньому, забезпечені замовленнями на менше ніж на один місяць. Це найменше серед усіх регіонів, охоплених цим опитуванням. Коротким середнім терміном замовлень відзначаються також Дніпропетровська та Житомирська області (у середньому на 1 місяць) і Чернігівська область (1,5 місяця).

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Показник дебіторської заборгованості зменшується чотири місяці поспіль. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ в січні порівняно з груднем різко зменшилось, із -0,05 до -0,25. Частка тих, хто повідомив про збільшення заборгованості, збільшилась майже втричі, із 13,4% до 38,1%. Водночас, частка

¹ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

² До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Крім цього, відповіді респондентів у Миколаївській області не включені до порівняння за областями, тому що в цій області кількість респондентів недостатня для статистичного порівняння. Детальніше див. розділ «Вибірка».

тих, у кого заборгованість зменшилась, знизилась майже вдвічі, із 20,8% до 11,2%. Також із 65,8% до 50,7% зменшилась частка тих, для кого нічого не змінилося за минулий місяць.

Розмір. Найгіршою ситуація з дебіторською заборгованістю є для великих (-0,16) підприємств. Показник малих та середніх підприємств є однаковим та становить -0,30. Найкращим є значення для мікропідприємств, що є найнижчим та становить -0,36.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні різниці в значеннях цього показника. У розрізі регіонів найбільше зростання дебіторської заборгованості було зафіксовано в м. Києві (0,43), Черкаській (0,23) та Київській (0,21) областях. Показник Чернігівської, Полтавської, Закарпатської та Запорізької областей дорівнює нулю. Найнижчим є показник для Івано-Франківської та Львівської (по -1,00 для кожної), Тернопільської (-0,93) та Сумської (-0,86) областей.

Галузь. При галузевому розподілі найвище додатне значення має машинобудування та деревообробна промисловість (по -0,05 для кожної) та поліграфічна промисловість (-0,10). Найнижчими є показники хімічної промисловості (-0,33), легкої промисловості (-0,34) та металообробки (-0,41).

Очікувані зміни дебіторської заборгованості

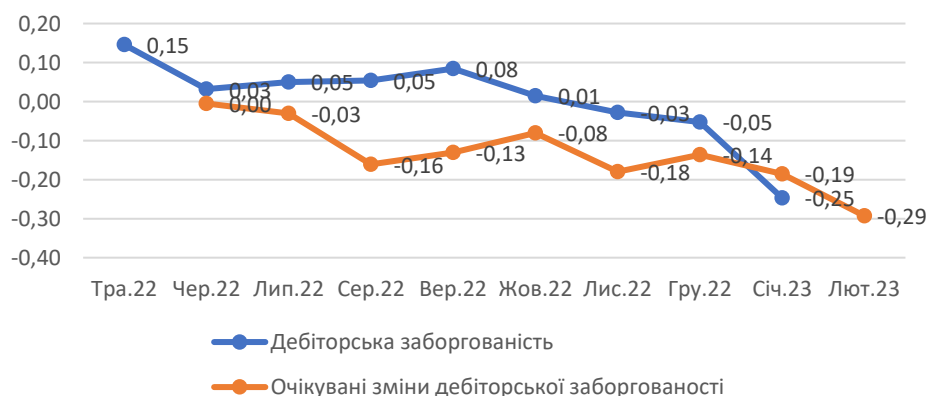
У перспективі трьох місяців очікується подальше зменшення заборгованості. Індекс очікуваних змін ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ зменшився із -0,19 до -0,29. Збільшилась як частка опитаних, що очікують на збільшення цього показника (із 3,9% до 5,8%), так і частка тих, хто очікує на його зменшення (із 23,5% до 35,8%). Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, суттєво зменшилась, із 72,6% до 58,4%.

Розмір. При розподілі за розміром найвищий показник очікувань мають великі та мікропідприємства, показник яких є однаковим та становить -0,24. Показник середніх підприємств становить -0,30, а показник малих підприємств є найнижчим - -0,39.

Регіон. У регіональному розподілі найбільше значення мають показники м. Києва (0,40), Черкаської (0,10) та Київської (0,06) областей. Показники Полтавської, Закарпатської, Вінницької областей дорівнюють нулю. Показники інших областей мають від'ємне значення, але найнижчими є показники Сумської, Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської областей (по -1,00 для кожної).

Галузь. Найвищим є показник очікувань зі збільшення дебіторської заборгованості для деревообробної промисловості (-0,05) та машинобудування (-0,06). Значення для харчової промисловості та виробництва будівельних матеріалів (по -0,37 для кожної) є найнижчим.

Рис. 18. Індекси змін дебіторської заборгованості

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

У січні після незначного збільшення в грудні показник суттєво зменшився. Індекс змін КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ зменшився із -0,05 до -0,26. Частка опитаних, що повідомили про збільшення

заборгованості, змінилась незначним чином, зменшившись із 11,5% до 9,1%. Водночас, майже вдвічі, із 19,4% до 36,8%, збільшилась частка тих, для кого кредиторська заборгованість зменшилась. Із 69,1% до 54,1% зменшилась частка тих, для кого нічого не змінилось за минулий місяць.

Розмір. Показник великих підприємств є найвищим та становить -0,16. Показник середніх (-0,32) та малих (-0,33) підприємств є приблизно однаковим. Найнижчим показник кредиторської заборгованості є для мікропідприємств, він становить -0,26.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні відмінності. Ситуація з накопиченням кредиторської заборгованості є найгіршою у м. Києві (0,33), а також у Черкаській (0,17) та Київській (0,10) областях, а найкращою ситуація є у Львівській та Івано-Франківській (по -1,00 для кожної) областях, а також у Тернопільській та Сумській (по -0,93 для кожної) областях.

Галузь. У галузевому розподілі найвищим є показник деревообробної промисловості, який дорівнює нулю. Усі інші показники мають від'ємне значення, але найнижчим є значення для харчової (-0,32) та хімічної (-0,35) промисловості, а також для металообробки (-0,36).

Очікувані зміни кредиторської заборгованості

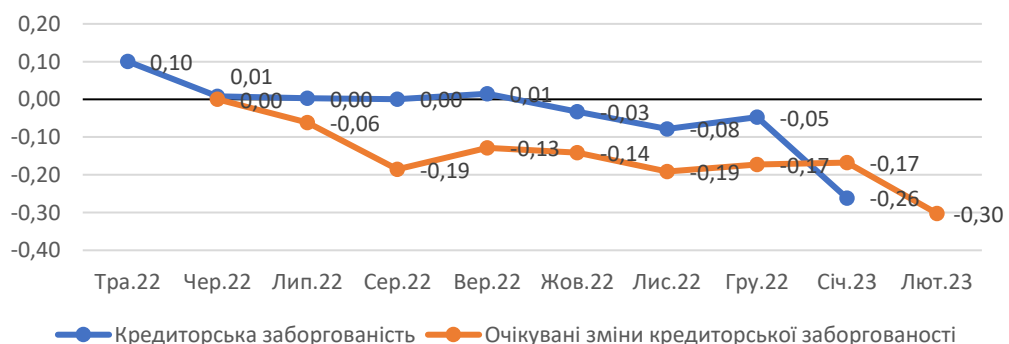
На наступні три місяці очікується подальше зменшення заборгованості. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ після того, як два місяці залишався практично без змін, суттєво зменшився із -0,17 до -0,30. Частка тих, хто очікує на зменшення кредиторської заборгованості, збільшилась із 20,6% до 34,3%, тоді як частка тих, хто очікує збільшення кредиторської заборгованості, залишилась майже без змін та становить 3,3% (була 3,8%). Частка тих респондентів, які вважають, що нічого не зміниться, зменшилась із 75,6% до 62,4%.

Розмір. Показник очікуваної кредиторської заборгованості є вищим та приблизно однаковим для великих (-0,22) і мікропідприємств (-0,20). Показники середніх (-0,35) та малих (-0,38) підприємств є кращими та знаходяться приблизно в одному діапазоні.

Регіон. Показник очікувань за кредиторською заборгованістю є додатним та єдиним вище нуля для м. Києва (0,20), Черкаської (0,10) та Київської (0,03) областей. Найнижчими є показники Тернопільської, Львівської та Івано-Франківської (по -1,00 для кожної) областей, а також Дніпропетровської (-0,92) та Сумської (-0,93) областей.

Галузь. Серед галузей найвищим є показник деревообробної промисловості, який дорівнює нулю. Найнижче значення мають металообробка (-0,39), харчова промисловість (-0,38) та легка промисловість (-0,43).

Рис. 19. Індекс змін кредиторської заборгованості

ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення податкової заборгованості прискорились. Індекс змін ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ в січні порівняно з листопадом зменшився втричі, із -0,10 до -0,30. Частка підприємств, що повідомили про зменшення податкової заборгованості за минулий місяць, збільшилась удвічі, із 14,9% до 32,3%, водночас, частка респондентів, які вказали на збільшення податкової заборгованості, зменшилась із 4,3% до 1,0%. Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбулось, суттєво зменшилась, із 80,8% до 66,7%.

Розмір. Показники податкової заборгованості є кращими та приблизно однаковими для великих (-0,21) та мікропідприємств (-0,22). Для середніх (-0,35) та малих (-0,39) підприємств показник є вищим та знаходиться приблизно в одному діапазоні.

Регіон. Спостерігаються суттєві відмінності в значенні цього показника за регіонами. Показники Київської, Черкаської, Чернігівської, Полтавської, Волинської, Закарпатської та Житомирської областей дорівнюють нулю. Показники інших областей мають від'ємне значення, та найнижчими є показники Львівської, Сумської, Івано-Франківської областей (по -1,00 для кожної), а також Тернопільської (-0,93), та Дніпропетровської (-0,83) областей.

Галузь. Найвище значення має показник податкової заборгованості деревообробної промисловості, який дорівнює нулю. Значення для поліграфічної промисловості становить -0,50, а для металообробки -0,39.

Очікувані зміни податкової заборгованості

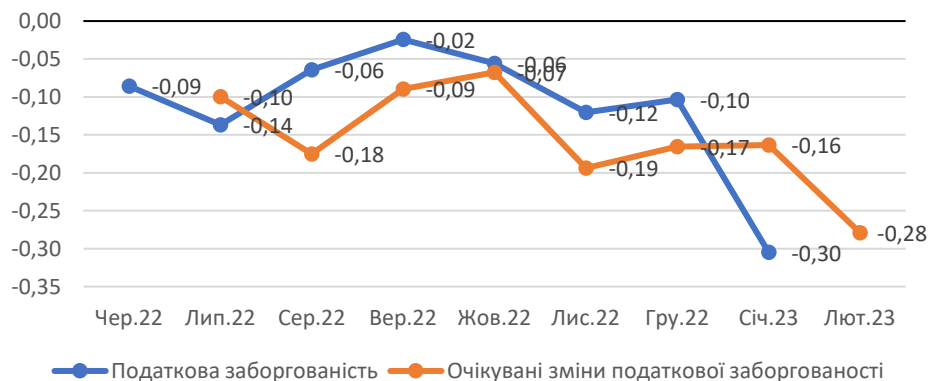
На наступні три місяці підприємці очікують подальшого зменшення податкової заборгованості. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ зменшився із -0,16 до -0,28. Із 17,0% до 29,7% збільшилась частка тих, хто прогнозує зменшення податкової заборгованості, тоді як частка тих, хто очікує на її збільшення, змінилась незначним чином та становить 0,8% (була 1,1%). Із 81,9% до 69,5% зменшилась частка тих, хто не очікує змін.

Розмір. Показники очікувань щодо податкової заборгованості є кращими та приблизно однаковими для великих (-0,19) та мікропідприємств (-0,21). Для середніх (-0,31) та малих (-0,38) підприємств показники є вищими та знаходяться приблизно в одному діапазоні.

Регіон. У регіональному розподілі показник очікувань Волинської області єдиний є вищим нуля та становить 0,05. Найнижче значення мають Тернопільська, Львівська, Сумська, Івано-Франківська (по -1,00 для кожної) області.

Галузь. Найвищим показник очікувань податкової заборгованості є для деревообробної промисловості та становить 0,07. Показники інших галузей мають від'ємне значення, але найнижчим є показник для харчової (-0,37) та поліграфічної (-0,38) промисловості.

Рис. 20. Індекс змін податкової заборгованості

КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення зайнятості чотири місяці поспіль залишаються майже без змін. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ у січні становить -0,09 (був -0,08 у грудні). Частка опитаних респондентів, що повідомили про зменшення кількості співробітників, задіяних в усіх операціях підприємства, залишилась майже без змін та становить 11,3% (було 11,2%). Як і частка тих, хто вказав на їх збільшення, яка становить 1,4% (була 1,8% у грудні). Частка тих, для кого нічого не змінилось, становить 87,3% (була 86,9% у грудні).

Розмір. Показник є дещо вищим та приблизно однаковим для великих (-0,07) та середніх (-0,08) підприємств. Показник малих підприємств становить -0,11. Найнижчим значення показника є для мікропідприємств та становить -0,21.

Регіон. У регіональному розподілі найвищим є показник Чернігівської (0,07) області. Найнижче значення мають Сумська (-0,53), Харківська (-0,42) та Волинська (-0,28) області.

Галузь. Показник харчової (-0,05), деревообробної (-0,07) та поліграфічної (-0,08) промисловості є найвищим. Найнижче значення мають показники виробництва будівельних матеріалів (-0,19) та харчової (-0,21) промисловості.

Очікувані зміни кількості працівників

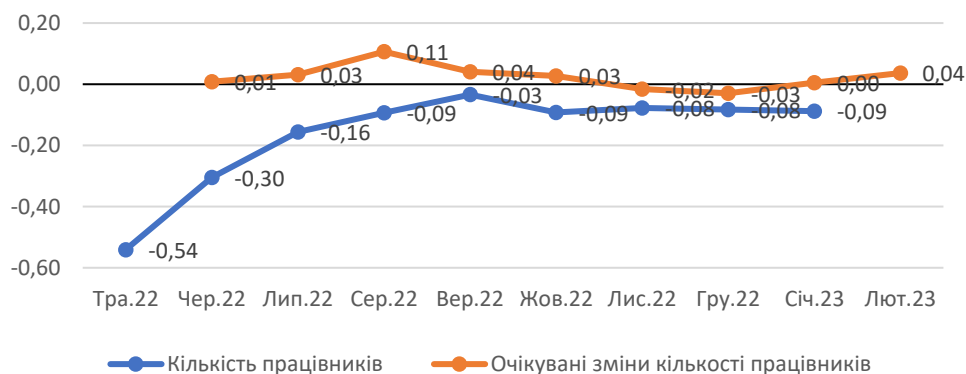
У майбутні три місяці підприємці очікують незначне збільшення показника: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ збільшується два місяці поспіль та становить 0,04 (значення збільшилось із нуля). У відсотковому розподілі зміни є незначними. Частка опитаних, які вважають, що кількість працівників на підприємстві зростає, змінилась незначним чином, із 4,9% до 5,7%, водночас частка тих, хто очікує на скорочення кількості працівників, зменшилась із 5,3% до 3,3%. Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, збільшилась із 89,7% до 91,0%.

Розмір. При цьому, показник великих (0,07) та середніх (0,04) підприємств є приблизно однаковим та має додатне значення. Показник малих підприємств становить -0,01. Значення мікропідприємств є найнижчим та становить -0,07.

Регіон. Значення індексу очікуваних змін кількості працівників суттєво залежить від регіону розташування підприємства. У регіональному розподілі найвищим показник очікувань зафіксовано для Одеської (0,11) області а також для м. Києва (0,10), Київської та Хмельницької (по 0,09 для кожної) областей. Найнижчим він є для Львівської (-0,03), Харківської та Сумської (по -0,08 для кожної) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвищим індекс очікувань є для металообробки (0,12) та деревообробної (0,09) промисловості. Найнижчі показники мають виробництво будівельних матеріалів (-0,10) та поліграфічна (-0,18) промисловість.

Рис. 21. Індекс змін кількості працівників

ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ

Зміни щодо попереднього місяця

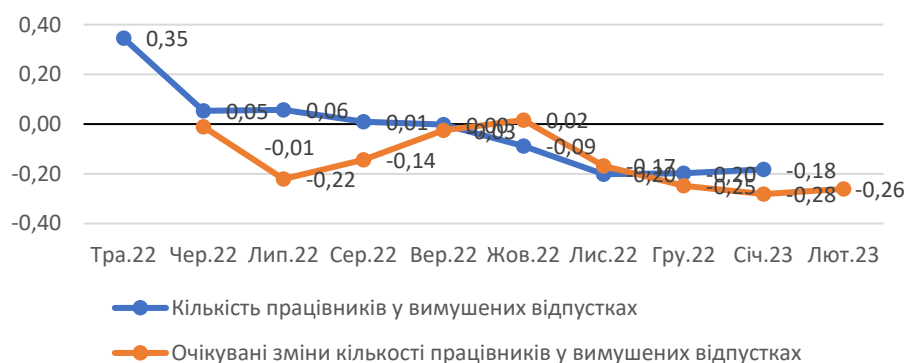
Підприємства дещо сповільнили темпи скорочення кількості працівників у вимушених відпустках, про що свідчить незначне збільшення показника. Індекс змін кількості працівників у вимушених відпустках у січні порівняно з груднем збільшився незначним чином, із -0,20 до -0,18. Частка представників бізнесу, які повідомили про зростання кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, збільшилась із 5,8% до 7,8%, тоді як частка тих, хто вказав на їх зменшення, зменшилась із 26,3% до 25,3%. Частка тих, для кого за минулий місяць ситуація не змінилась, залишилась майже без змін та становить 67,6% (була 67,9%).

Розмір. Найвищим та єдиним додатним є показник мікропідприємств, який становить 0,02, а значення індексу великих підприємств становить -0,10. Найнижчими та приблизно однаковими є показники малих (-0,22) та середніх (-0,29) підприємств.

Регіон. Найбільшою мірою з-поміж різних регіонів зростання показника спостерігається для підприємств Сумської (0,27), Київської (0,26) Вінницької (0,21) та Хмельницької (0,20) областей, а найчастіше про зменшення кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, повідомляють у Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях (по -1,00 для кожної області).

Галузь. У галузевому розподілі гірші показники щодо кількості працівників у вимушених відпустках мають деревообробна (0,14) промисловість, машинобудування (0,03) та хімічна (нуль) промисловість. Показники всіх інших галузей мають від'ємне значення, проте найнижчими є показники поліграфії (-0,40) і харчової (-0,31) промисловості).

Рис. 22. Індекси змін кількості працівників у вимушених відпустках

Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках

Підприємства, які мають працівників у вимушених відпустках, у наступні три місяці також очікують на незначне збільшення показника. Індекс очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках дещо збільшився, із -0,28 до -0,26, хоча показник тих, хто планує в подальшому зменшувати кількість таких працівників, усе ще залишається високим. Частка тих підприємств, на яких очікується зростання кількості працівників у вимушених відпустках, збільшилась із 1,7% до 2,3%. Водночас, частка тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві скоротиться, дещо зменшилась, із 30,3% до 28,3%. Водночас, із 68,0% до 69,4% збільшилась частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбудеться.

Розмір. Мікропідприємства найменше очікують зростання кількості працівників у вимушених відпустках, їхній індекс має єдине додатне значення та становить 0,06. Показник великих підприємств становить -0,21, а для середніх підприємств показник становить -0,29. Найнижчим значення показника є для малих підприємств (-0,35).

Регіон. Показники Хмельницької (0,29), Сумської (0,09) та Чернігівської (0,09) областей мають найвище значення індексу, тоді як показники Львівської, Івано-Франківської (по -1,00 для кожної) та Тернопільської (-0,95) областей є найнижчими.

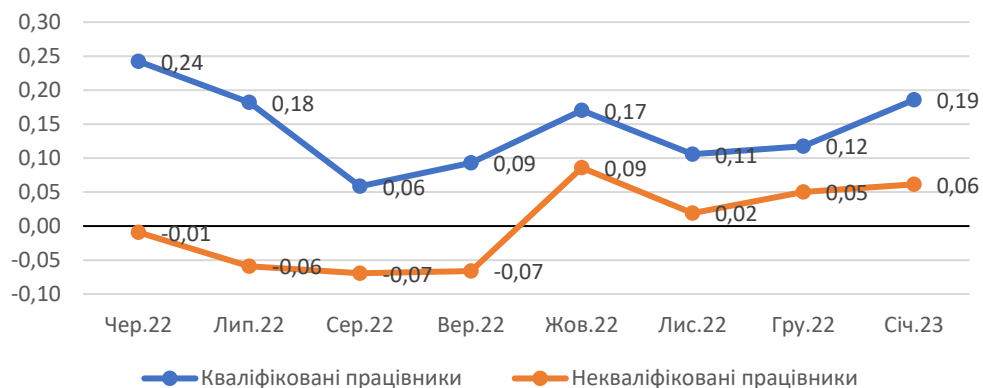
Галузь. Найвищим є показник очікувань щодо кількості працівників у вимушених відпустках для машинобудування (0,07) та деревообробної (0,06) промисловості (0,06). Показник виробництва будівельних матеріалів дорівнює нулю. Показники інших галузей мають від'ємне значення, а найнижчим є показник харчової (-0,40) та поліграфічної (-0,33) промисловості.

КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

У січні кваліфікованих працівників стало дещо важче шукати, про що свідчить збільшення індексу, водночас ситуація з пошуком некваліфікованого персоналу залишається без істотних змін. Значення індексу труднощів пошуку кваліфікованих працівників збільшилось із 0,12 до 0,19. Значення індексу труднощів пошуку некваліфікованих працівників залишається майже без змін та становить 0,06 (було 0,05 у грудні).

Частка керівників підприємств, які вказали на те, що кваліфікованих працівників важче знайти, збільшилась із 18,8% до 20,9%. Водночас, частка тих, кому важче шукати некваліфікованих працівників, залишилась майже без змін та становить 11,2% (була 11,3%). Водночас, відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників, зменшився із 5,4% до 2,0%; а частка тих, кому легше шукати некваліфікованих працівників, становить 5,9% (була 5,8%). При цьому, частка тих, хто не відчуває жодних змін у пошуку кваліфікованих робітників, збільшилась із 75,8% до 77,1%, а для некваліфікованих працівників відсоток залишився без змін та становить 82,9%.

Рис. 23. Індекси змін кваліфікованих та некваліфікованих працівників

Кваліфіковані працівники

Розмір. Залежно від розміру підприємства значення індексу є нижчим та приблизно однаковим для великих (0,16) та середніх (0,17) підприємств, а для малих (0,23) та мікропідприємств (0,24) показник є дещо вищим.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні відмінності на ринку праці. Легше шукати кваліфікованих працівників у Тернопільській області, у якій показник має єдине від'ємне значення (-0,05). Найважче – у Чернігівській (1,00) та Дніпропетровській (0,95) областях, а також у м. Києві (0,70).

Галузь. У галузевому розподілі менше складнощів із пошуком кваліфікованих працівників мають поліграфічна (0,10) та харчова (0,14) промисловості. Важче шукати кваліфікованих працівників для деревообробної промисловості (0,35) та машинобудування (0,33).

Некваліфіковані працівники

Розмір. Мікро- (0,03) та малі (0,02) підприємства мають менше складнощів у пошуках некваліфікованої робочої сили, тоді як середні (0,06) та великі (0,09) підприємства мають дещо більші складнощі.

Регіон. У регіональному розподілі найлегше шукати некваліфікованих працівників у Сумській (-0,78), Київській (-0,12) Чернівецькій (-0,06) та Одеській (-0,03) областях. Найбільші складнощі з пошуком некваліфікованих працівників у Дніпропетровській (0,90) області, а також у Хмельницькій та Житомирській (по 0,50 для кожної) областях.

Галузь. Найгірші показники щодо пошуку некваліфікованих працівників спостерігаються для металообробки (0,19) та деревообробної промисловості (0,17), а для машинобудування (-0,06) та поліграфії (нуль) показники є найнижчими.

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми ведення бізнесу під час війни

У січні 2023 року перше місце в рейтингу перешкод для опитаного бізнесу утримувала **проблема перебоїв з електро-, водо- та теплопостачанням**. Уже три місяці поспіль (із листопада 2022 року) ця проблема, спричинена масованими ракетними атаками росії, стала основною для опитаного бізнесу. У січні на неї вказали 79% опитаних. Ця частка практично не змінювалась протягом останніх трьох місяців.

На другому місці рейтингу перешкод у січні 2023 року знаходиться проблема **зростання цін на сировину та матеріали**. Уже чотири місяці поспіль (із жовтня 2022 року до січня 2023 року) на неї вказує близько 70% підприємств – в останньому опитуванні ця частка склала 69%.

Складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України стали дещо відчутнішими для опитаного бізнесу. Ця проблема, на яку в січні 2023 року вказали 39% підприємств, вийшла на третє місце в рейтингу перешкод для бізнесу. У попередній хвилі опитування на неї вказували 33% респондентів.

Третє місце з цією проблемою поділила також проблема безпеки для роботи. Така ж частка респондентів (39%) у січні 2023 року сказала, що **працювати небезпечно**. Однак, значення цієї проблеми зменшилось порівняно з двома попередніми місяцями: у листопаді та грудні 2022 року про небезпеку для своєї роботи повідомляли 46% - 47% підприємств. Незважаючи на це, частка підприємств, які бачили небезпеку для своєї роботи в січні 2023 року, усе ще більша ніж протягом травня - жовтня 2022 року: у цей період відповідна частка бізнесу не перевищувала 34%³.

Розрив ланцюжків постачання замикає п'ятірку основних проблем для опитаного бізнесу в січні 2023 року. Протягом останніх двох місяців (грудень 2022 року та січень 2023 року) частка бізнесу, який вказує на цю проблему, складає 35% або більше. Вплив цієї проблеми знову посилюється після того, як у вересні - листопаді 2022 року частка опитаних, які зіштовхувалися з нею, поступово зменшувалася.

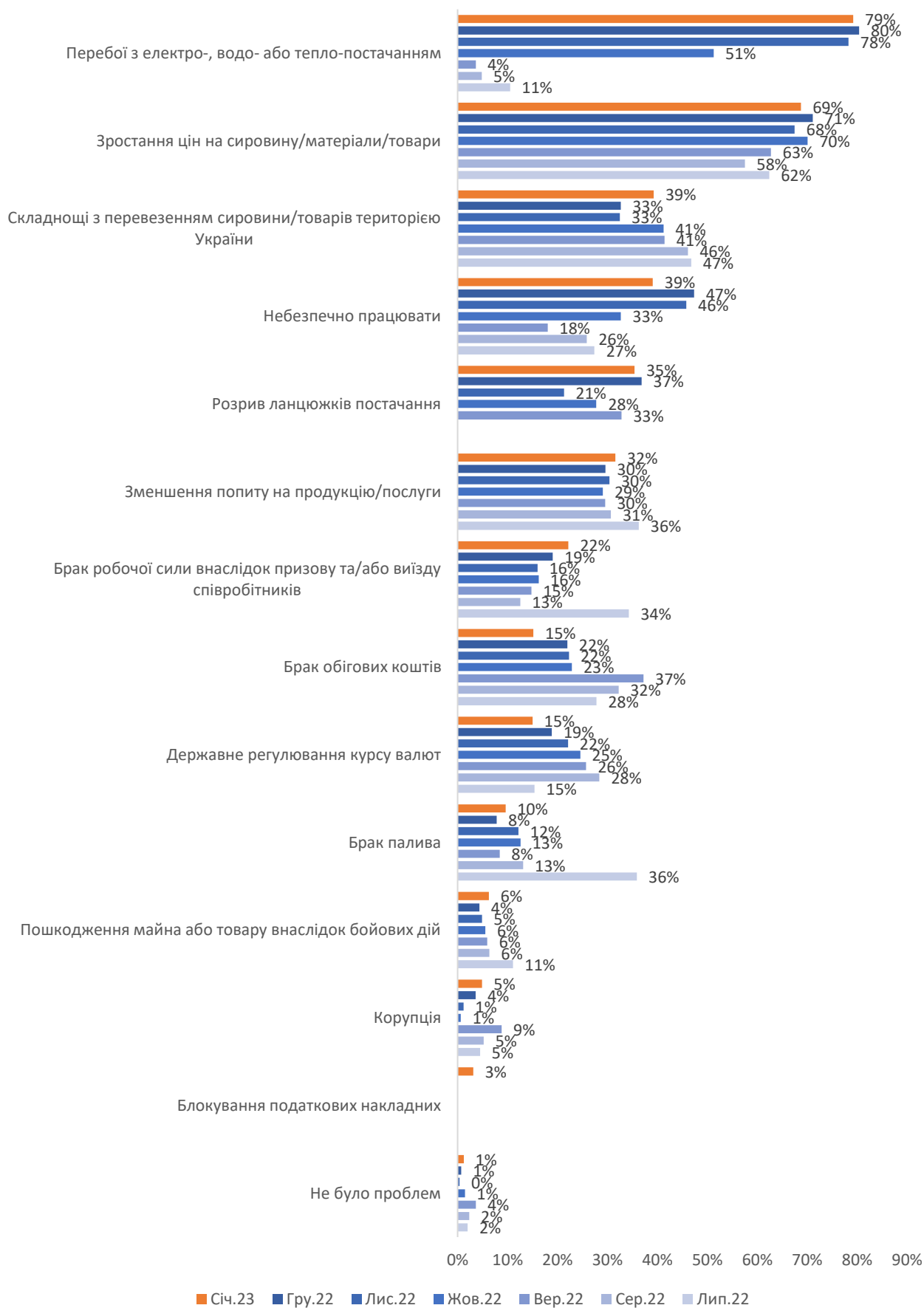
У січні бізнес дещо частіше говорив про **зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств** (32%) та про **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** (22%). Ці проблеми зайняли, відповідно, шосте та сьоме місце в рейтингу перешкод. Проте про них говорять рідше ніж весною - літом 2022 року, коли зменшення попиту було проблемою для більше ніж 40% підприємств, а брак працівників – для більше ніж 30%.

По 15% підприємств сказали, що зіштовхувались із **браком обігових коштів** або з проблемою **державного регулювання курсу валют**. Унаслідок цього ці проблеми поділили восьме місце в рейтингу перешкод. Варто зазначити, що проблема браку коштів стала менш гострою в порівнянні з попереднім місяцем: у грудні 2022 року на неї вказували 22% опитаних підприємств.

На решту проблем – **брак палива, пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій та корупцію** – вказали до 10% підприємств. Крім цього, у січні 2023 року до переліку перешкод було вперше додано блокування податкових накладних. На цю перешкоду вказали 3% підприємств. Ще 3% респондентів додали власні варіанти перешкод, серед яких найчастіше згадують про брак сировини та зниження доходів людей. І близько 1% підприємств, опитаних у січні 2023 року, сказали, що не зіштовхнулися з жодними проблемами.

³ Перша хвиля цього опитування була проведена в травні 2022 року.

Рис. 24. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу

Проблеми бізнесу різного розміру. Актуальність головної проблеми для бізнесу в січні 2023 року – перебої з електро-, водо- та теплопостачанням – не значно відрізняється для бізнесу різного розміру. Разом із цим, про наступну за поширеністю проблему – зростання цін на сировину чи матеріали – великий бізнес говорить частіше від решти опитаних. Відповідна частка респондентів тут складає 77%, тоді як серед підприємств меншого розміру – від 64% до 69%.

Зі збільшенням розміру підприємств зростає важливість таких проблем, як складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України та браку робочої сили. Якщо про складнощі з перевезенням сировини або товарів повідомляють 27% мікропідприємств, то серед великих та середніх підприємств таких більше 40%. Подібно до цього, якщо в мікробізнесі брак робочої сили відчувають лише 7% підприємств, то в середньому та великому – 27% та 26% відповідно.

Крім цього, мікропідприємства рідше за підприємства більшого розміру повідомляють про те, що працювати небезпечно, (22%) та про розрив ланцюжків постачання (24%).

Проблеми бізнесу за галузями промисловості. Підприємства різних галузей повідомляють про вплив основної перешкоди – перебої з електро-, водо- та теплопостачанням – на приблизно однаковому рівні⁴. Серед інших, у цьому плані виділяється поліграфічна промисловість – тут усі опитані підприємства в січні 2023 року повідомили, що їм перешкоджала ця проблема.

Представники харчової промисловості частіше, ніж бізнес в інших галузях, повідомляють про зростання цін (81%) та про складнощі з перевезенням сировини або товарів територією України (51%). Найвища частка підприємств, які говорять, що працювати небезпечно, у машинобудівній галузі (49%). З розривом ланцюжків постачання в січні більше за інших зіштовхнулися підприємства хімічної, харчової та поліграфічної галузей промисловості (від 38% до 42%).

Проблеми бізнесу за регіонами. Підприємства в різних областях відрізняються за своїми оцінками впливу різних перешкод для ведення бізнесу, які виникли через повномасштабну війну⁵. Перебої з електро-, водо- та теплопостачанням стали вагомою перешкодою в січні 2023 року для бізнесу в більшості областей, охоплених цим опитуванням. Особливо відчутними вони стали в Закарпатській та Черкаській областях, у яких усі опитані (100%) вказали на цю проблему, а також у Запорізькій, Івано-Франківській, Кіровоградській та Хмельницькій областях, у яких про неї повідомили більше 90% місцевого бізнесу.

Про проблему зростання цін на сировину чи матеріали найчастіше повідомляють у Житомирській, Івано-Франківській, Львівській та Тернопільській областях (більше 90% підприємств). Складнощі з перевезенням товарів або сировини територією України найбільше відчуває бізнес Вінницької області (71%). Про те, що працювати небезпечно, найбільшою мірою говорять в Івано-Франківській, Полтавській та Харківській областях (більше 80%).

Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва

У січні бізнес залишався стійким до російських терористичних атак, але відновлення виробництва було неактивне. У січні лише 3% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність упродовж війни (майже на рівні вересня – грудня).⁶ Також на низькому рівні залишається частка підприємств, які працюють на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва, – лише 5% у січні (також 5% у грудні). Однак на низькому рівні в січні залишилася частка підприємств, які, порівняно з довоєнними обсягами, працюють на повну потужність і вище (4% підприємств у січні проти 3% у грудні) та майже повну потужність

⁴ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

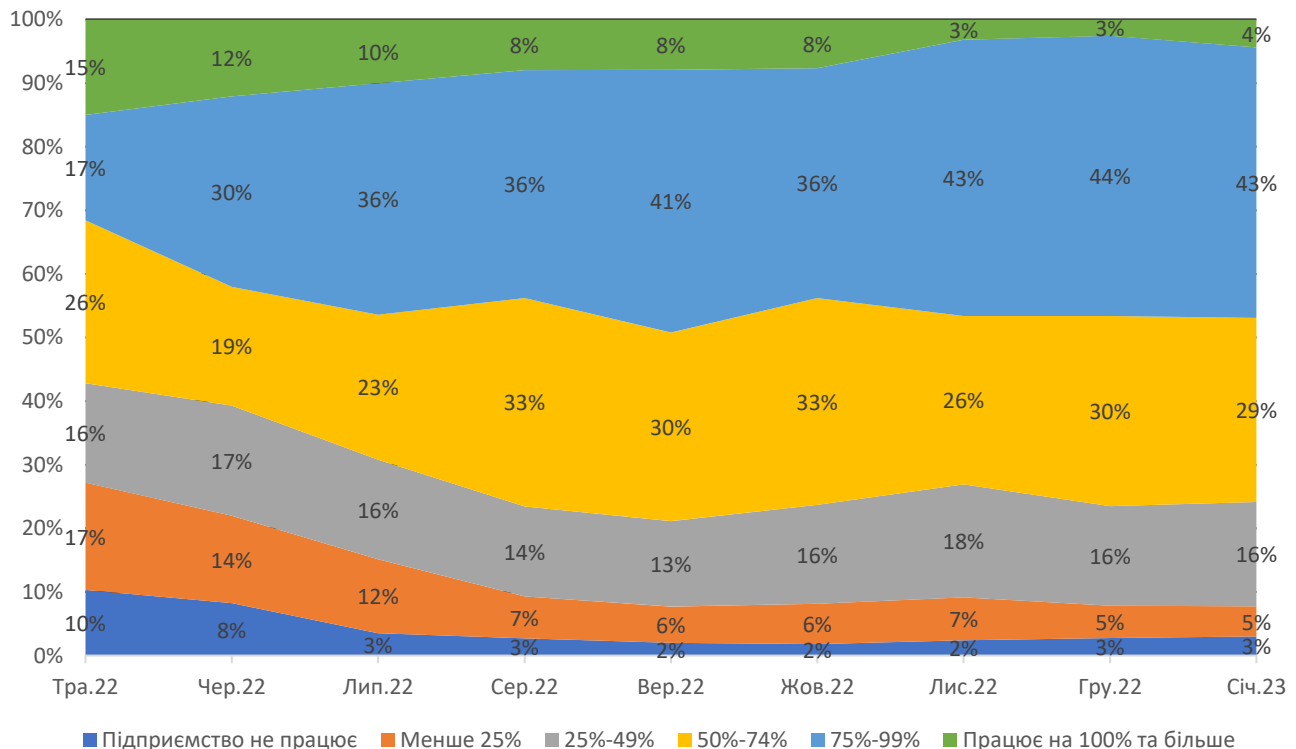
⁵ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Крім цього, відповіді респондентів у Миколаївській області не включені до порівняння за областями, тому що в цій області кількість респондентів недостатня для статистичного порівняння. Детальніше див. розділ «Вибірка».

⁶ Незначною мірою вплинути на результати могло також суттєве розширення вибірки порівняно з попереднім місяцем.

(43% в січні проти 44% в грудні). Також майже не змінилася частка підприємств, які працюють на 50 - 74%, - 29% у січні проти 30% у грудні.

Таким чином, **у січні бізнес зберігав завантаження виробничих потужностей на рівні попереднього місяця**. У сумі на майже повні, повні та вище ніж повні обсяги виробництва і в січні, і в грудні, і в листопаді працювали 47% опитаних. Тобто, ще в листопаді бізнесу вдалося опанувати ситуацію та зберігати виробничі процеси навіть під час вимкнень електроенергії, зокрема за рахунок додаткових джерел електропостачання. У результаті, це трансформувалося у відносно стабільне проходження зими (див. розділ Вплив вимкнень електропостачання). Однак ситуація залишається менш оптимістичною для окремих галузей та мікробізнесу.

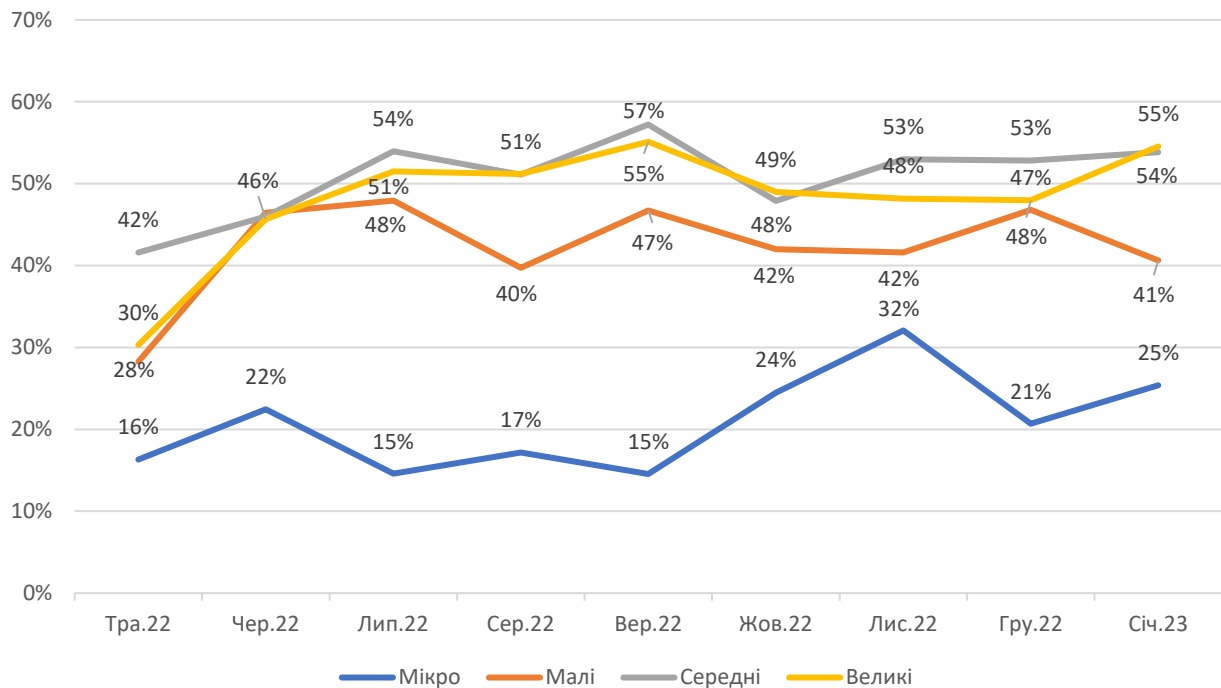
Рис. 25. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)

Результати бізнесу різного розміру. Упродовж усієї війни мікробізнес постійно залишається більш чутливим до її негативного впливу. Зокрема, мікробізнес також більше страждає від вимкнення електропостачання (див. розділ *Вплив вимкнень електропостачання*). У січні не працювали 12% мікробізнесу (16% у грудні, 13% у листопаді, 10% у жовтні). Мікропідприємства більш чутливі до змін ділового середовища, що в результаті відображається в гірших оцінках за більшістю показників. Для порівняння, малий бізнес майже повністю відновив роботу (3% не працювали). Серед великого бізнесу невелика частка підприємств не працювала також (2% в січні проти 0% у грудні). Однак опитані середні підприємства повністю відновили роботу. Таким чином, у цілому підприємства усіх розмірів змогли стабілізувати свою роботу.

Серед середнього та великого бізнесу залишається найбільша частка підприємств, які підтримують виробництво майже на повну та повну потужність порівняно з довоєнним періодом – відповідно 54% середніх підприємств та 55% великих. Водночас, малий бізнес відчув незначні погіршення ситуації – показник знизився з 47% у грудні до 41% у січні. При цьому покращилася ситуація в мікробізнесі, для якого відповідний показник зріс із 21% в грудні до 25% у січні.

Рис. 26. Частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом (за розміром підприємств, %)

Результати бізнесу різних галузей. Перелік галузей-лідерів відновлення вперше зазнав незначних змін. З одного боку, у січні на першому місці знову харчова промисловість (як і в грудні). Зокрема, 62% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність у січні, що майже на рівні грудня (63%). Легка промисловість посіла другу сходинку - 46% (теж було 46%, але третя сходинка в грудні). Водночас продовжилося зниження завантаження потужностей у поліграфічній галузі. Якщо в листопаді майже на повну та повну потужність працювали 75% представників галузі, то в грудні цей показник знизився до 54%, а в січні впав до 33%. На противагу цьому, покращилася ситуація в інших галузях, у яких зросла частка підприємств, які працюють на майже повну та повну потужність. Зокрема, відповідний показник зріс у машинобудуванні (із 33% у грудні до 37% у січні) та хімічній промисловості (із 22% до 35%). Найгірша ситуація у виробництві будівельних матеріалів, оскільки в галузі лише 14% опитаних працювали на майже повну та повну потужність (25% у грудні).

Рис. 27. Частка промислових підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом, % опитаних за галузями

	Лип.22	Сер.22	Вер.22	Жов.22	Лис.22	Гру.22	Січ.23
Харчова промисловість	58	61	62	62	58	63	62
Легка промисловість	43	47	62	44	60	46	46
Машинобудування	33	33	40	32	51	33	37
Хімічна промисловість	32	25	38	11	27	25	35
Поліграфічна промисловість	57	53	61	53	75	54	33
Металургія та металообробка	26	26	20	10	13	17	23
Деревообробна промисловість	35	25	22	26	43	22	18
Виробництво будматеріалів	11	13	39	33	29	25	14

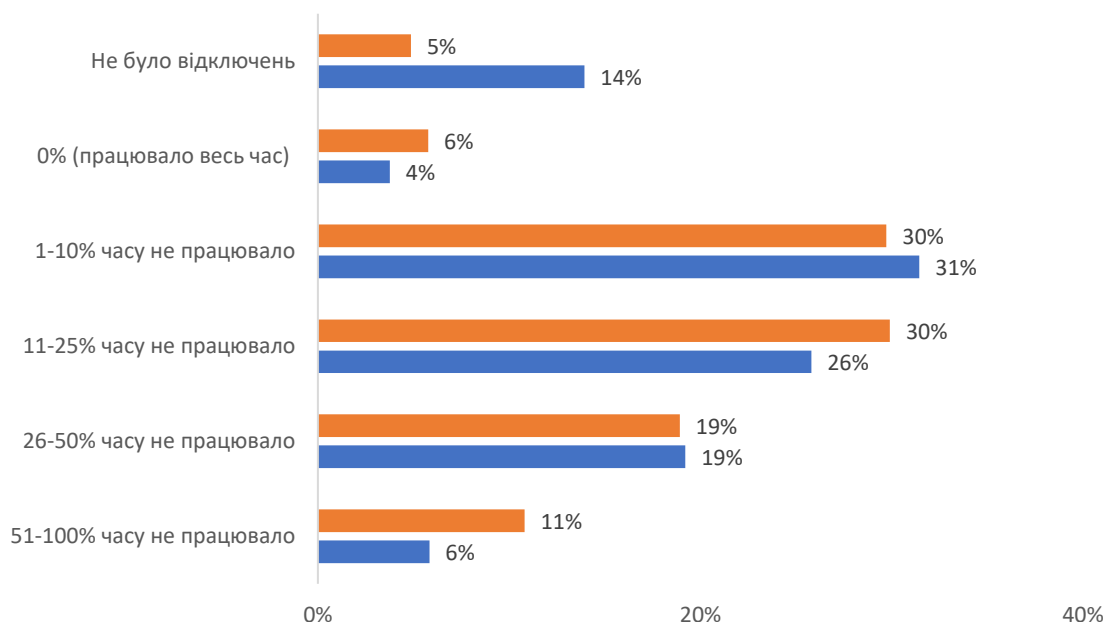
Результати за регіонами⁷ Як і під час попередніх хвиль опитування, бізнес західних регіонів працює на найвищому рівні завантаження виробничих потужностей. Як і під час попередньої хвилі опитування, майже на повну та повну потужність у січні працювали 100% підприємств Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей. При цьому дещо вирівнялася різниця між різними регіонами України. Зокрема, відповідний показник становить 100% у Полтавській області та 92% - в Одеській. Ситуація залишається складною в прифронтовій Запорізькій області, у якій, як і в листопаді та грудні, взагалі відсутні підприємства, які б мали високі обсяги виробництва порівняно з довоєнним періодом. Низькі відповідні показники також у Закарпатській (3% на повну і майже повну потужність), Харківській (8%), Черкаській (13%), Сумській (16%), Кіровоградській (19%) областях та в місті Києві (24%). Однак, наприклад, у Закарпатській та Черкаській областях ситуація є більш оптимістичною в цілому, оскільки на 50 - 74% завантаження потужностей працюють відповідно 70% та 67% опитаних підприємств.

ВПЛИВ ВИМКНЕНЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Під час дев'ятої хвилі опитування промисловим підприємствам знову було запропоновано оцінити вплив проблеми з електропостачанням на їхню діяльність. Отримані результати підтверджують, **що в грудні 2022 року проблема вимкнень електропостачання охопила більшу частку підприємств порівняно з листопадом. Зокрема, у грудні 89% підприємств тимчасово призупиняли роботу через вимкнення електропостачання (82% в листопаді).** Ще 6% підприємств працювали весь час (4% у листопаді), навіть під час вимкнень, а в 5% підприємств взагалі не було вимкнень (14% у листопаді). При цьому не працювали 1 - 10% робочого часу 30% підприємств (31% у листопаді). Окрім цього, 30% підприємств не працювали 11- 25% часу (26% у листопаді), а 19% – 26 - 50% часу (показник на рівні попереднього місяця). При цьому, найбільш критична ситуація була в 11% підприємств, які не працювали більше половини часу (51 - 100%) через вимкнення електропостачання. Відповідний показник зріс майже в два рази, що свідчить про певне погіршення ситуації в грудні (був 6% у листопаді).

У середньому **через вимкнення електроенергії підприємства втратили 23% загального обсягу робочого часу за грудень, що незначним чином вище за показник попереднього місяця (21% у листопаді).** Однак ситуація продовжує погіршуватись залежно від розміру бізнесу, галузі та регіону.

Рис. 28. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств, % опитаних

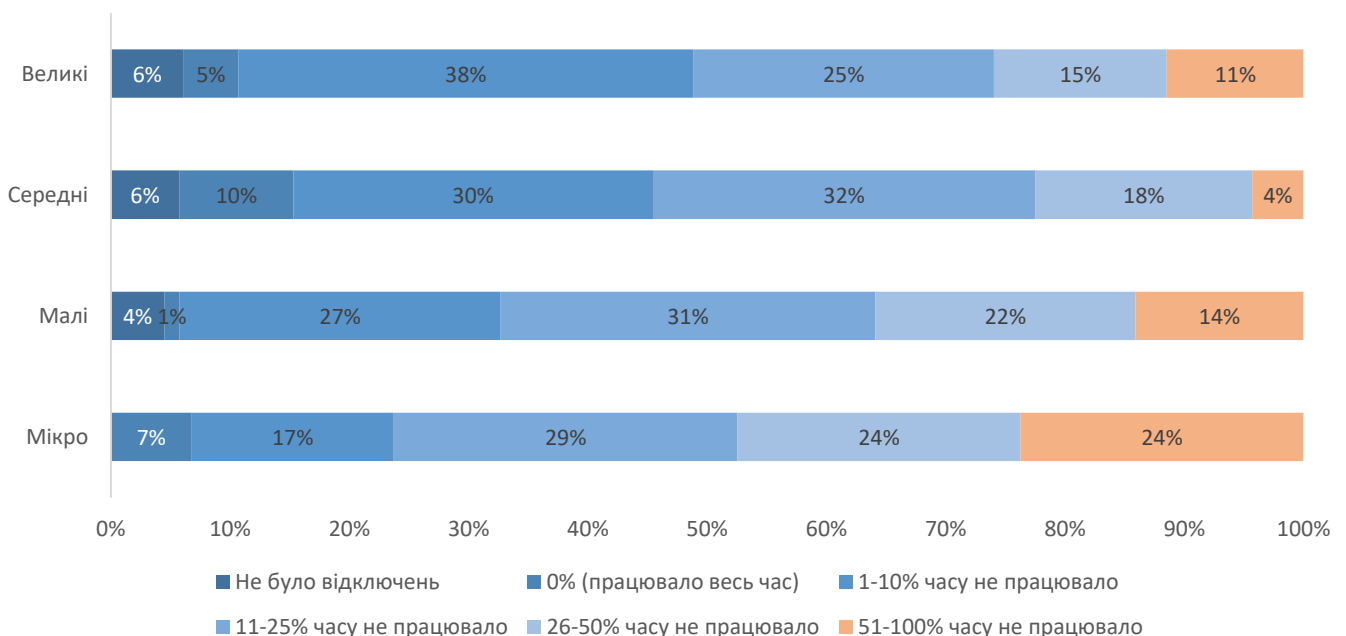

⁷ У Харківській області кількість опитаних (наповненість підвибірки) недостатня для проведення аналізу відповідей на це запитання.

Результати бізнесу різного розміру. Мікробізнес продовжує найбільше страждати від терористичних атак росії на енергетичну інфраструктуру. Серед мікропідприємств взагалі відсутні підприємства, у яких не було вимкнень (2% в листопаді). Водночас, 7% мікропідприємств працювали весь час, а 17% - не працювали лише 1 - 10%. Тобто, лише чверть опитаних не припиняли роботи, або ж проблеми були мінімальні. Ситуація погіршилася порівняно з листопадом, коли мінімальні проблеми були майже в третини мікропідприємств. Почастішали вимкнення також і в суб'єктів більшого розміру. У грудні не було вимкнень лише в 4% малих, та 6% середніх і великих (9%, 20% та 15% відповідно в листопаді). Однак 38% великих підприємств не працювали лише 1 - 10% робочого часу, а 5% працювали весь час. Середні підприємства також часто або могли працювати без зупинок (10%), або не працювали лише 1 - 10% робочого часу (30%).

У грудні мікробізнес знову найчастіше був змушений припинити роботу на тривалий час через вимкнення світла. Зокрема, 24% мікропідприємств не працювали 51 - 100% часу (17% у листопаді). Водночас, відповідний показник становить 14% для малих (5% у листопаді), 4% для середніх (3% в листопаді) та 11% великих (7% у листопаді). У підсумку, у середньому найбільше робочого часу втратили знову мікропідприємства – 33% (31% у листопаді). Часові втрати зросли в середньому також для малих підприємств (із 21% до 27%) та середніх підприємств (із 17% до 18%), але не змінилися для великих (22%).

Рис. 29. Вплив вимкнень електропостачання на роботу підприємств (за розміром), % опитаних

Результати бізнесу за галуззю. Найкраще впоралися з вимкненнями світла галузі, які традиційно демонструють кращу стійкість під час війни. Зокрема, узагалі не було вимкнень або не припиняли роботу 16% підприємств харчової галузі. Однак відповідний показник становив 33% в листопаді, що свідчить про погіршення умов роботи навіть для стійких галузей. Водночас, у поліграфічній галузі взагалі відсутні такі підприємства, хоча було 15% у листопаді. Саме ця галузь продемонструвала найбільше скорочення завантаження виробничих потужностей. Водночас, лише на короткий період часу (1 - 10% робочого часу) припиняли роботу 35% представників харчової промисловості (27% у листопаді), 32% виробників будівельних матеріалів (38% у листопаді) та 29% підприємств легкої промисловості (54% в листопаді). При цьому відповідний показник також погіршився в поліграфічній галузі – із 46% у листопаді до 18% у грудні.

Рис. 30. Не працювали 51-100% робочого часу (за галуззю промисловості), % опитаних

Ситуація залишалася складною в більш енергоємних галузях. Нетривала зупинка виробництва (1 - 10% робочого часу) була лише в 13% машинобудівних, 17% хімічних та 17% металургійних підприємств. Водночас, саме в металургії та металообробці не працювали більше половини часу аж 17% підприємств.

У підсумку, галузі, які забезпечують базові потреби населення, втратили, у середньому, найменше робочого часу через вимкнення електропостачання – 18% харчова (на рівні попередньої хвилі) та 25% легка промисловість (19% у листопаді). Водночас майже вдвічі зросли часові втрати поліграфічної промисловості – із 15% у листопаді до 28% у грудні. Найвищі середні часові втрати знову спостерігаються в металургії – 32% в грудні (34% в листопаді).

Результати бізнесу за регіонами. Результати опитування свідчать про регіональну специфіку негативного впливу вимкнення електропостачання. Зокрема, найкраща ситуація в грудні зафіксована, насамперед, на Заході України, де 0% опитаних не працювали більше половини робочого часу (Закарпатська, Львівська, Тернопільська та Чернівецька області). Також не було таких значних часових втрат у Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Одеській, Сумській областях та місті Києві. Також незначна частка таких підприємств в Івано-Франківській (5%) та Рівненських областях (6%). Ситуація погіршилася в Чернівецькій та Волинській областях, у яких відповідно 19% та 25% підприємств не працювали більше половини часу через вимкнення світла в грудні (було 0% у листопаді).

Найгірша ситуація зафіксована в Харківській області, у якій 44% підприємств не працювали більше половини часу (51- 100%), а 56% не працювали 26% - 50% часу (відповідно 25% та 63% у листопаді). Подібна ситуація є результатом численних атак російських військ на Харківську область. Також суттєві проблеми були в Хмельницькій (не працювали більше половини часу 40% підприємств) та Запорізькій (37%) областях.

Вимкнення електропостачання: шляхи вирішення проблеми

У рамках опитування респондентам знову було запропоновано вказати, як вони пристосовуються до вимкнень електропостачання. Станом на другу половину січня 2023 року **79% підприємств повідомили, що встановили незалежні джерела електропостачання (74% в попередньому місяці)**. Таким чином, виробничі бізнеси продовжують встановлювати генератори, безперебійні блоки живлення, акумулятори тощо. Незважаючи на таку позитивну динаміку підготовки бізнесу, встановлення додаткових джерел живлення є складним фінансовим та технічним викликом, що відображається в розподілі результатів між галузями та підприємствами різного розміру

Рис. 31. Яким чином підприємства пристосувалися до відімкнення електроенергії, (% опитаних)⁸

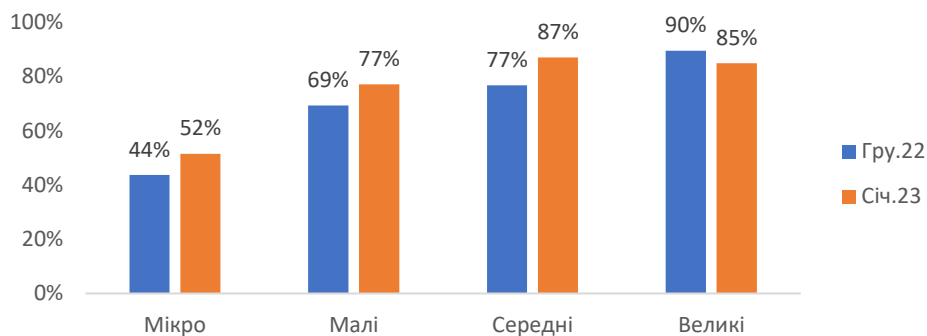
Більше половини (54%) підприємств змінили графік роботи, а ще 16% – змінили виробничі процеси. Інші можливі заходи й надалі використовувалися не так часто. Наприклад, 9% підприємств переобладнали робочі місця (7% за даними попередньої хвилі), 6% звільнили працівників або відправили у відпустку (було теж 6%), 4% - змінили розташування працівників (було 5%). Знову лише по 1% опитаних вказали, що змінювали місце розташування виробництва, об'єднували зусилля з іншими підприємствами або винаймали додаткових працівників. Однак більше підприємств встановлювали Starlink (показник зріс із 1% до 4%).

Результати бізнесу різного розміру. Результати опитування свідчать, що підприємства різного розміру зберігають свої преференції щодо методів боротьби з вимкненням електропостачання. Це може лише підтверджувати різну фінансову спроможність підприємств та різні потреби. **Зокрема, зберігається пряма**

⁸ Респонденти мали можливість вибрати декілька варіантів відповідей, тому сума відповідей може перевищувати 100%.

залежність між розміром підприємства та використанням незалежних джерел електропостачання. Установлювали генератори та інші пристрої для живлення 44% мікропідприємств, 69% малих підприємств і аж 77% середніх та 90% великих підприємств. Схожа ситуація також зі зміною виробничих процесів, яку використовують лише 11% мікропідприємств, але 23% малих, 24% середніх та 30% великих підприємств. Однак у цьому випадку необхідність застосування заходу може бути зумовлена більшою складністю виробничих процесів ніж на мікропідприємствах. Водночас, великі підприємства не так часто застосовують зміни до графіка роботи (50% на великих проти 55% на мікро- та 61% на малих підприємствах). Інші заходи мають майже однакову популярність серед підприємств різного розміру.

Рис. 32. Встановлення незалежних джерел електропостачання за розміром підприємств, % опитаних

Результати бізнесу за галуззю. У галузевому розрізі рейтинг заходів, які допомагають долати вимкнення електропостачання, майже не відрізняється. Встановлення незалежних джерел живлення залишається головним заходом у більшості галузей. Зокрема, джерела живлення встановили 88% харчових та 92% хімічних підприємств. При цьому підприємства цих галузей підвищили забезпеченість додатковими джерелами живлення порівняно з попередньою хвилею опитування, за якою відповідний показник становив відповідно 79% та 82%. Представники деревообробки та поліграфічної галузі знову частіше використовували змінений графік роботи ніж інші заходи – 78% та 67% відповідно (на рівні попередньої хвилі). Машинобудівні підприємства, як і під час попередньої хвилі, частіше за інші підприємства впроваджували зміни до виробничих процесів (35% опитаних). Окрім цього, саме в цій галузі найчастіше звільняли або відправляли у відпустку працівників (18% опитаних). Однак 55% представників машинобудування також змінили виробничі процеси, а 78% - встановили додаткові джерела живлення. Інші заходи переважно мають однаковий рівень популярності серед представників різних галузей.

Результати бізнесу за регіонами. Способи боротьби з вимкненням електропостачання мають різну популярність у регіонах. При цьому в більшості регіонів встановили незалежні джерела електропостачання майже всі або всі підприємства. Наприклад, 100% опитаних повідомили про встановлення генераторів та інших засобів в Дніпропетровській, Закарпатській, Львівській, Одеській, Полтавській, Тернопільській та Черкаській областях. З Іншого боку, низький рівень використання незалежних джерел електропостачання залишається в Харківській (17%), Чернівецькій (24%) та Хмельницькій (42%) областях. Подібні результати можуть відображати як галузеву специфіку бізнесу на рівні регіонів, так і фінансове становище місцевого бізнесу.

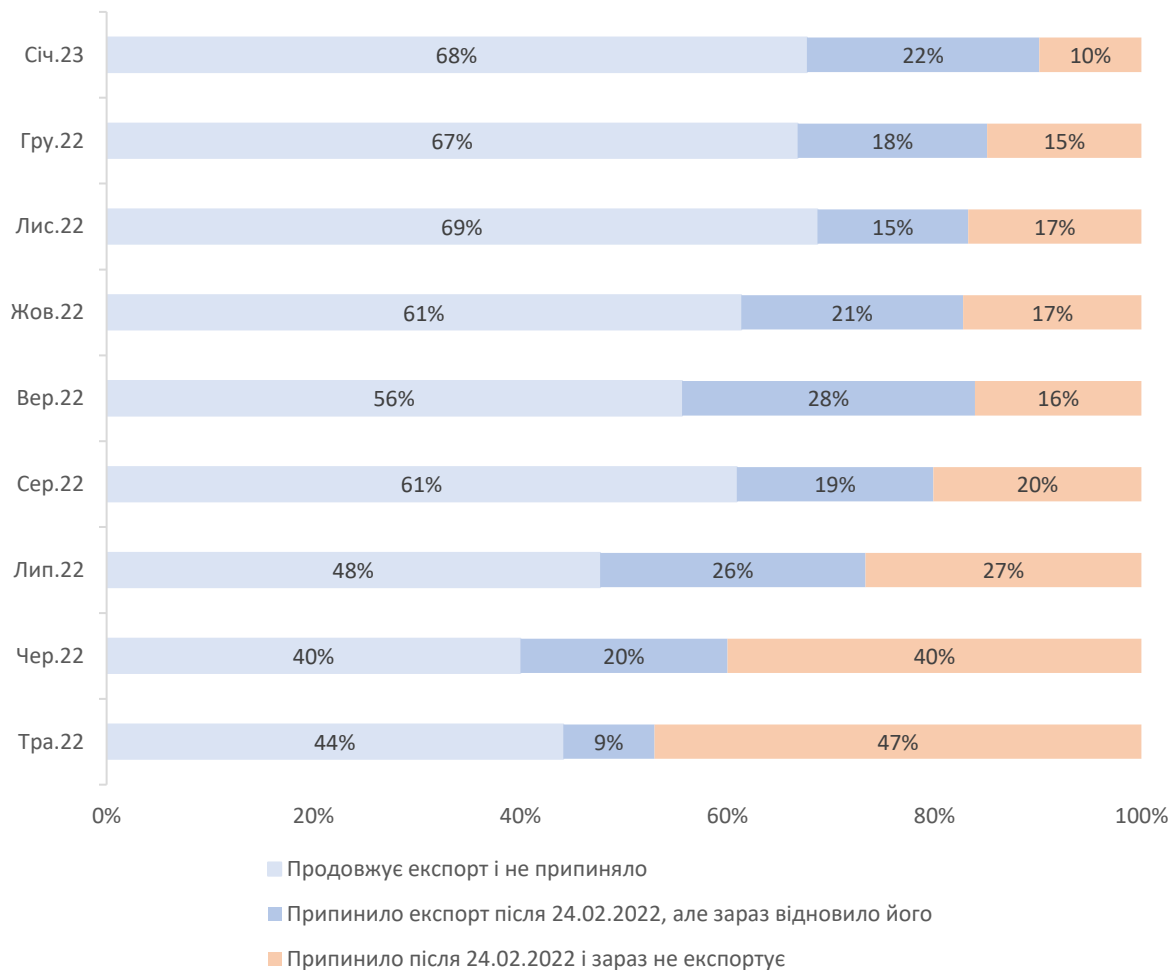
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У рамках дев'ятої хвилі опитування зафіксовано 58% опитаних (серед тих, які змогли дати відповідь), що були або є експортерами (58% у грудні). Водночас 34% підприємств ніколи не мали експорту і не планують його мати, а 7% не змогли дати відповіді на запитання.

У січні 2023 року відновлення експортної діяльності незначною мірою покращилося: частка підприємств, які зупинили експорт після 24 лютого 2022 року та не змогли його відновити, опустилася до рекордно низьких 10%. Таким чином, уперше зафіксовано позитивні тенденції щодо відновлення експортної діяльності після чотирьох місяців стагнації. Зокрема, у грудні повідомили, що припинили експорт після 24

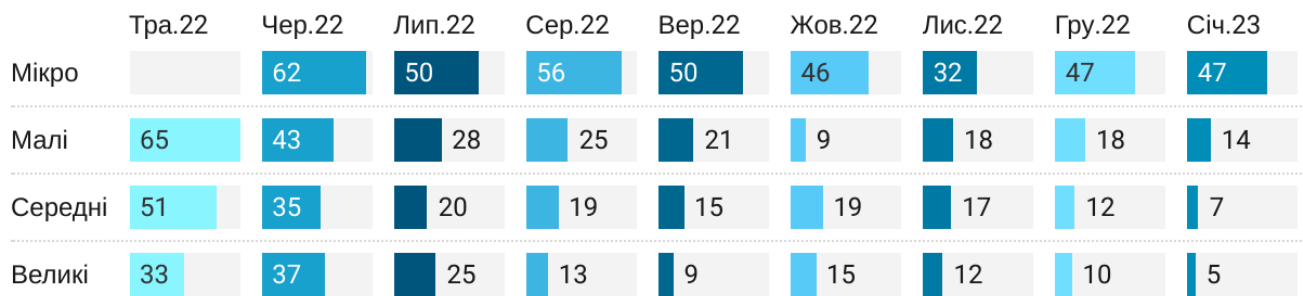
лютого та не змогли його відновити, 15% опитаних, у листопаді – 17%, у жовтні – 17%, а у вересні – 16%. Водночас, у січні 68% підприємств повідомили, що не припиняли експорту під час війни (67% у грудні), а 22% змогли його відновити після припинення (18% у грудні).

Рис. 33. Вплив війни на експортну діяльність (% опитаних експортерів)

Лише 2% підприємств планують вперше розпочати експорт найближчим часом. Цей показник залишається на рівні 1 - 2% упродовж більшості хвиль опитування. Лише в травні та червні, відповідно, 7% та 5% підприємств планували розпочати експорт уперше. Тривалі бойові дії та виклики воєнного часу продовжують впливати на короткострокові та довгострокові плани бізнесу.

Результати бізнесу різного розміру. За результатами січня, продовжує зберігатися закономірність відновлення експорту залежно від розміру підприємства. Мікробізнес надалі відстає у відновленні експорту порівняно з підприємствами більшого розміру. Якщо ситуація з відновленням експорту покращилася в цілому для всього бізнесу, то серед мікропідприємств не зафіксовано змін. У січні 47% мікропідприємств повідомили, що припинили експорт і досі не змогли відновити (у грудні теж 47%). Однак ситуація покращилася для суб'єктів більшого розміру. Зокрема, частка таких експортерів, які досі не відновили продажі за кордон, зменшилася з 18% до 14% для малих підприємств, із 12% до 7% для середніх та з 10% до 5% для великих. Таким чином, великий та середній бізнес - лідери із відновлення експортної діяльності.

Рис. 34. Підприємства, які припинили експорт, але не змогли відновити, за розміром підприємств (% опитаних експортерів)⁹

Результати бізнесу за галуззю

Отримані дані дозволяють проаналізувати вплив війни на експортну діяльність різних галузей промисловості. У січні найскладніша ситуація зафіксована в машинобудуванні, у якому 25% підприємств припинили експорт та не змогли його відновити (12% у грудні). Однак ситуація суттєво покращилася в усіх інших галузях, крім хімічної промисловості. Зокрема, у металургії та металообробці частка таких підприємств скоротилася з 23% до 5%, у легкій промисловості – із 13% до 3%, у харчовій – із 12 до 7%, а в деревообробці – із 12% до 0%. Водночас, харчова галузь демонструє більш стабільну ситуацію, що підтверджує її стійкість під час війни та попит на зовнішніх ринках на продукти харчування.

Рис. 35. Підприємства, які припинили експорт, але не змогли відновити, за галуззю промисловості (% опитаних експортерів)

Результати за регіонами. Упродовж усіх дев'яти хвиль щомісячного опитування отримані результати за областями не дозволяють зробити висновки щодо чітких регіональних закономірностей через недостатню наповнюваність підвибірок в окремих областях. Однак отримані дані кожного разу підтверджують значний вплив війни на експортерів у всіх областях, незалежно від відстані до активних бойових дій. Наприклад, у Сумській області припинили та не відновили експорту 75% опитаних, у Вінницькій – 26%. Водночас у деяких областях (Житомирська, Івано-Франківська, Львівська, Одеська, Полтавська, Тернопільська) усі опитані експортери продовжують продажі за кордон.

Проблеми при експорті після 24 лютого 2022 року

Більшість опитаних експортерів стикаються з перешкодами при експорті. Якщо в травні перешкоди були відсутні лише в 5%, у вересні – у 8%, то в січні – у 7%. Питання логістичних перешкод домінують серед головних перешкод для експортерів. Головною проблемою залишилися черги на західному кордоні: 54% експортерів у січні (60% у вересні та 32% у травні). На другій сходинці залишається неможливість здійснювати експорт морем – про цю перешкоду в січні повідомили 38% експортерів (27% у травні і 44% у

⁹ Дані за травень недоступні для мікропідприємств через недостатню наповнюваність підвибірки.

вересні). Окрім цього, на шостій сходинці брак залізничних вагонів/вантажівок/водіїв – 19% опитаних (26% у травні та 28% у вересні).

Нагальними залишаються проблеми, пов'язані з роботою митниці. Складні митні формальності залишаються на третій сходинці перешкод, оскільки на них вказали 30% експортерів (17% у травні та 40% у вересні). Окрім цього, проблема корупції на українській митниці стала в 4 рази більш суттєвою в січні порівняно з травнем. Якщо в травні вказували на корупцію 5% експортерів, у вересні – 16%, то в січні – вже 19%. Рис. 36. Перешкоди, з якими зіткнулося підприємство при експорті після 24 лютого 2022 року¹⁰

Бізнес почав більше відчувати проблему задоволення попиту на зовнішніх ринках. Зокрема, у січні про цю проблему повідомив 21% експортерів (було 34% в травні та 13% у вересні). Така актуалізація проблеми можлива через поєднання зростання попиту на продукцію підприємств та проблеми вимкнення електропостачання, яка обмежує виробничі можливості. Досі кожен п'ятий експортер скаржиться на необхідність у переорієнтації з ринків СНД – 19% експортерів у січні (21% у вересні порівняно з 12% в травні).

Частина експортерів також вказала власні варіанти перешкод при експорті. Однак частка таких відповідей залишається незначною – лише 2% опитаних (16% у травні та 3% у вересні). Зокрема, респонденти вказують на дефіцит сировини, затримки експорту товарів до Вірменії, Грузії і Азербайджану тощо.

Результати для бізнесу різного розміру.¹¹ Актуальність окремих проблем у січні відрізняється для експортерів різного розміру. Черги на західних кордонах України є найбільшим викликом для великого бізнесу – 67% опитаних. Водночас на проблему скаржаться 46% малих та 46% середніх підприємств. Зростає з розміром проблемність морської блокади – від 19% малих до 32% середніх та 57% великих. Великий бізнес більш часто відчуває проблему браку залізничних вагонів/вантажівок/водіїв, ніж малий та середній, – вказали 25% великих підприємств проти 19% малих та 12% середніх.

¹⁰ Сума відповідей може перевищувати 100%, оскільки респонденти мали змогу вибрати декілька відповідей.

¹¹ Наповнюваність підвибірki є недостатньою для мікропідприємств, тому відсутній аналіз результатів для підприємств такого розміру.

Проблеми з митницею теж відрізняються для підприємств різного розміру. Зокрема, складні митні формальності є перешкодою для 23% малих підприємств, але для 37% середніх та 26% великих підприємств. Проблема корупції на українській митниці найбільш актуальна для 27% малих та 24% середніх підприємств, але лише для 11% великих підприємств. Малий бізнес частіше відчуває проблеми з попитом. Зокрема, на падіння попиту на зовнішніх ринках поскаржилися 19% малих підприємств, тоді як для середніх підприємств цей показник становить 12%, а для великих – 8%. Підприємствам невеликого розміру також складніше виготовляти достатньо товарів, щоб відповідати попиту на зовнішніх ринках.

Результати для бізнесу різних галузей. Актуальність перешкод відрізняється для підприємств різних галузей. Зокрема, на черги на західних кордонах найчастіше скаржаться підприємства хімічної промисловості (67%) та легкої промисловості (61%), а найменш часто - машинобудівні підприємства (44%). Брак залізничних вагонів/вантажівок/водіїв, як і під час попередньої хвилі опитування, найбільше перешкоджає деревообробним підприємствам – вказав 41% підприємств галузі. На морську блокаду знову найчастіше скаржаться в металургії і металообробці (47%) та харчовій промисловості (45%).

Складні митні формальності найбільше заважають харчовій галузі. На формальності скаржаться 34% підприємств галузі. Окрім цього, 19% харчових підприємств-експортерів скаржаться на корупцію на українській митниці. Однак корупція найчастіше заважає деревообробній галузі: про неї повідомили 29% підприємств галузі. Машинобудівні підприємств частіше від інших повідомляють, що їм складно переорієнтуватися з ринків СНД на інші ринки (36%), а металургійні підприємства найчастіше не можуть задовольнити попит на зовнішніх ринках (40% опитаних).

Основні напрямки експорту

За результатами січня, Європейський Союз залишається головним експортним напрямком для українського бізнесу, але зростає вага також інших напрямків. За останні три місяці 76% опитаних активних експортерів здійснювали експорт саме до країн ЄС (89% у червні та 81% у вересні). Водночас ще 9% постачали свою продукцію до країн Європейської асоціації вільної торгівлі (2% у червні та 4% у вересні). Подібні результати демонструють, що українські компанії, зважаючи на логістичні виклики під час війни, досі мають найбільше можливостей зберегти саме європейський напрямок експорту. Окрім того, 30% підприємств експортували в Молдову (22% у червні та 28% у вересні). На низькому рівні залишається експорт до Китаю – лише 5% опитаних станом на січень (4% опитаних у червні та 3% у вересні). Суттєво зросла вага Туреччини – з 5% у вересні до 14% у січні. До 30% зросла частка підприємств, які експортують до інших країн (14% у червні та 26% у вересні). Необхідно наголосити, що знову зросла роль експорту до окремих країн Євразійського економічного союзу (Білорусь, Казахстан, Вірменія, Киргизстан). Якщо станом на вересень про цей напрямок експорту повідомляли 13% опитаних, то в січні вже 24% (у червні теж було 24%).

Результати для бізнесу різного розміру. Європейський Союз залишається головним напрямком експорту для підприємств різного розміру.¹² До країн ЄС експортували 68% малих, 72% середніх та 84% великих підприємств. При цьому зі зростанням розміру суб'єктів також збільшується диверсифікація експорту. Зокрема, до країн ЄАВТ експортують 7% середніх та 13% великих підприємств, але 4% малих. До Китаю за останні 3 місяці експортували 2% малих бізнесів, 4% середніх, але 8% великих. Великий бізнес також частіше має торговельних партнерів у Туреччині (19% проти 6% малих та 13% середніх). До країн Євразійського економічного союзу експортують 27% великих та 28% середніх підприємств, але 12% малих. Про інші експортні напрямки вказали 20% малих підприємств, 36% середніх та 28% великих.

¹² Наповнюваність підвибірки є недостатньою для мікропідприємств, тому відсутній аналіз результатів для підприємств такого розміру.

Рис. 37. Вкажіть, будь ласка, у які країни Ваше підприємство здійснювало експорт протягом останніх трьох місяців? (% опитаних експортерів, які змогли дати відповідь)

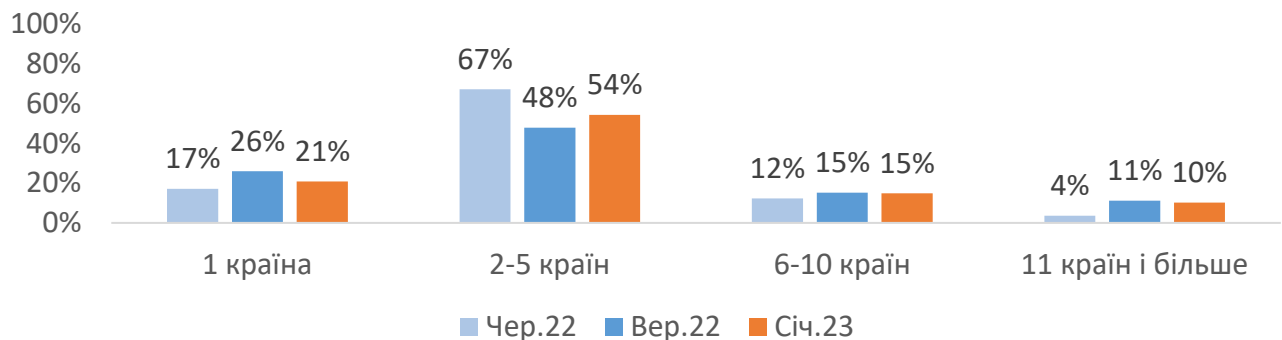

Результати для бізнесу різних галузей. Для всіх промислових галузей країни ЄС є головним експортним напрямком. Лише в деревообробній галузі в ЄС експортували всі 100% експортерів (як і у вересні). Водночас до країн Євразійського економічного союзу, крім росії, найчастіше експортували продукцію української хімічної промисловості (38% експортерів галузі) та машинобудування (19%). Також цей напрямок залишається важливим для легкої (27%) та харчової (26%) галузей. Продукція харчової промисловості частіше ніж в інших галузях експортується в Туреччину (19% опитаних в галузі) та Молдову (43%).

Кількість торговельних партнерів

У січні респондентам утретє було запропоновано оцінити кількість країн, до яких вони експортували продукцію впродовж останніх трьох місяців. Більше опитаних експортерів (54%) експортують до 2-х – 5-ти країн (67% у червні та 48 у вересні). До 6-ти – 10-ти країн постачали свою продукцію 15% респондентів-експортерів (12% у червні та 15% у вересні). Майже на попередньому рівні залишилася частка підприємств, які експортують в 11 і більше країн – до 10% у січні (4% у червні та 11% у вересні). Незначною мірою скоротилася частка підприємств, які експортують лише в одну країну – із 26% у вересні до 21% у січні. Це може відображати, зокрема, зростання експортної активності серед частини підприємств

Рис. 38. Кількість країн, до яких підприємство експортувало протягом останніх трьох місяців? (% опитаних експортерів, які змогли дати відповідь)

Результати для бізнесу різного розміру¹³. Результати січня підтверджують, що експортні можливості підприємств під час війни зростають зі зростанням їхнього розміру. МСП часто мають більше покупців на

¹³ Результати для мікропідприємств недоступні через недостатню наповнюваність підвибірки.

території лише однієї країни. Зокрема, про постачання продукції лише в одну країну вказали 39% малих, 21% середніх та 11% великих підприємств. Водночас, до 6-ти – 10-ти країн найчастіше експортують великі підприємства – 20% опитаних. Також великий бізнес найчастіше має торговельних партнерів в одинадцяти і більше країнах – 13%.

Результати для бізнесу різних галузей. Найменш широку географію експорту в січні мали підприємства хімічної промисловості та металургії, у яких відповідно 35% та 31% експортерів мали торговельних партнерів лише в одній країні. На противагу цьому, у деревообробній галузі лише 6% опитаних, а в харчовій – лише 9% експортують в одну країну. У більшості галузей підприємства експортували за останні три місяці до двох – п'яти країн. У деревообробній промисловості підприємства частіше ніж в інших галузях експортували до одинадцяти та більше країн (24% опитаних).

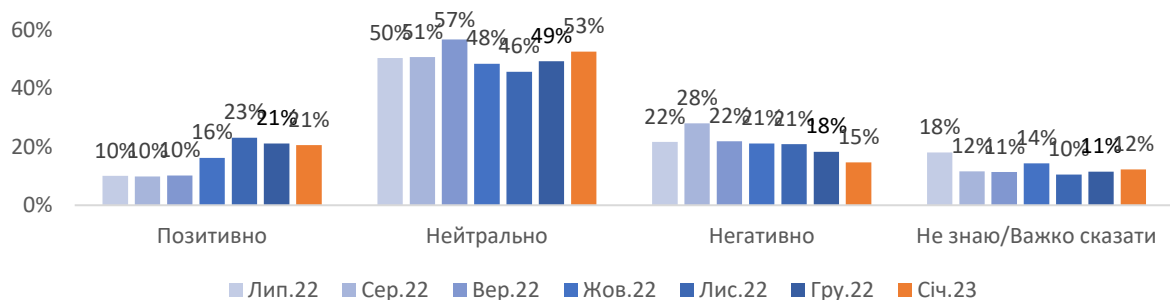
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У січні 2023 року позитивні оцінки державної політики з підтримки бізнесу залишились на рівні двох попередніх місяців: частка таких оцінок склала 21%. Уже три місяці поспіль ця частка вища ніж у червні - жовтні 2022 року.

Дещо частіше цю політику оцінювали нейтрально: 53% в січні 2023 року порівняно з 49% в грудні 2022 року. Частка негативних оцінок, навпаки, дещо зменшилася: з 18% у грудні попереднього року до 15% у січні поточного. Практично незмінною залишилася частка опитаних, які не змогли поставити оцінку державній політиці з підтримки бізнесу. У січні вона склала 12%.

Рис. 39. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за розміром бізнесу. Серед представників мікропідприємств найнижча частка опитаних, які дали позитивну оцінку державній політиці з підтримки бізнесу (3%). Найчастіше позитивні оцінки можна почути від малого (23%) та середнього (27%) бізнесу. Також серед мікропідприємств зафіксовано найбільшу частку респондентів із негативними оцінками (30%) та частку респондентів, які не змогли оцінити державну політику з підтримки бізнесу, (28%).

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за сектором. Найчастіше позитивні оцінки державній політиці з підтримки бізнесу ставлять представники галузі виробництва тканин, одягу та взуття (30%)¹⁴. Водночас найбільше негативних оцінок серед респондентів із деревообробної промисловості та галузі виробництва будівельних матеріалів (по 39%).

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за регіоном. Найвищий рівень позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в січні 2023 року зафіксований у Львівській області (76%). Високими частками позитивних оцінок відзначається також бізнес в Івано-Франківській, Одеській та Тернопільській областях (більше 60%). Водночас найбільші частки негативних оцінок серед бізнесу Сумської області (53%).

¹⁴ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

Що покращить становище бізнесу? Очікувані заходи і зміни

На початку 2023 року ми знову запитали представників підприємств про те, які зміни та заходи покращили б становище їхнього бізнесу. Як і у 2022 році (це запитання було поставлено в червні та серпні 2022 року), найбільш очікуваною подією для учасників опитування стало **закінчення війни**.

Цього очікують 82% опитаного бізнесу, що значно більше за інші події та зміни та більше ніж було в серпні 2022 року, коли це запитання було поставлено востаннє. Тоді відповідна частка опитаних склала 75%.

На другому місці серед бажаних змін – **зниження податків та акцизів**. Про це на початку 2023 року говорять частіше ніж у 2022-му: відповідна частка респондентів зросла до 45%. Також підприємства частіше висловлюють зацікавленість у **програмах доступних кредитів для бізнесу**: цей варіант підтримали 32% опитаних у січні 2023 року порівняно з 18% у серпні 2022 року.

Майже така ж частка представників бізнесу (31%) вважає за потрібне **спростити законодавчі умови для бізнесу**. Ця частка не змінилася порівняно з серпнем 2022 року.

Разом із цим, у січні менше респондентів називали серед очікуваних змін **деокупацію територій України**. Цей варіант обрали 27% опитаних, тоді як у 2022 році його називали частіше: 44% у серпні та 51% у червні. Це може бути пов'язано з тим, що протягом осені 2022 року було звільнено значну частину Харківської та Херсонської областей, що деякою мірою задовольнило цю потребу бізнесу. Іншою причиною може бути те, що через складну економічну ситуацію бізнес зосереджується на нагальних на поточний момент питаннях фінансування та власної стійкості.

Рис. 40. Очікувані заходи та зміни, які, на думку опитаних, покращать становище їхнього бізнесу

Близько однієї четвертої опитаних висловилися за такі заходи і зміни, як **припинення девальвації гривні відносно іноземних валют та фінансова допомога постраждалому і зруйнованому бізнесу**. До кроків, які підтримують близько однієї п'ятої опитаних, належать також **допомога для бізнесу із закупівлею генераторів чи «старлінків» (20%), зменшення корупції (20%) та спрощення процедур імпорту (18%)**.

Очікувані заходи і зміни за розміром підприємств. Закінчення війни є найголовнішим пріоритетом для бізнесу всіх розмірів. За результатами опитування, у січні цього очікували від 77% до 88% представників бізнесу різних груп за розміром.

Великі підприємства відрізняються від бізнесу менших розмірів більшою підтримкою зниження податків і акцизів (56%), але меншою – програм доступних кредитів для бізнесу (26%). Зі збільшенням розміру підприємств зростають побажання, щоб припинилася девальвація гривні та щоб процедури імпорту були спрощені. Так, якщо серед мікро- та малих підприємств припинення девальвації національної валюти очікують 15% опитаних, то серед великого бізнесу – 41%. Так само спрощення процедур імпорту стало пріоритетом лише для 7% мікропідприємств, а для середніх та великих зростає до 21% - 22%.

Очікувані заходи і зміни за сектором. Закінчення війни є також головною очікуваною подією для опитаного бізнесу з усіх галузей промисловості¹⁵. Однак для хімічної промисловості перше місце із закінченням війни поділив такий крок, як зниження податків та акцизів. Ці два варіанти обрали по 67% представників цієї галузі. У решті галузей про потребу в зниженні податків говорили не настільки часто (до 57% включно).

Програми доступних кредитів для бізнесу найбільше підтримують представники поліграфічної промисловості (58%) та галузі виробництва будівельних матеріалів (46%). Поліграфічний бізнес також вирізняється найбільшою підтримкою спрощення законодавчих вимог до бізнесу (58%). Про потребу деокупації територій України частіше від інших говорять представники металургійної галузі, а про припинення девальвації гривні відносно іноземних валют – бізнес у галузі машинобудування (44%).

Очікувані заходи і зміни за регіонами. У більшості областей від 70% і більше опитаного місцевого бізнесу назвали закінчення війни серед подій і змін, які найбільше їм допоможуть¹⁶. Особливо цього чекають представники підприємств Волинської, Закарпатської, Київської, Полтавської, Харківської, Хмельницької, Черкаської, Чернігівської областей та м. Києва: тут закінчення війни стало важливим пріоритетом для 90% - 100% респондентів.

У Житомирській, Закарпатській, Запорізькій та Полтавській областях найбільшою мірою підтримують зниження податків та акцизів (більше 90% респондентів). У м. Києві особливо сильно наголошують на потребі доступних кредитів для бізнесу (71%).

Спрощення законодавчих вимог до бізнесу очікують більше половини опитаних у Закарпатській та Кіровоградській областях, а також у м. Києві. Це більше ніж в інших регіонах, охоплених цим опитуванням. А серед представників підприємств Чернігівської області найбільше тих, хто наголошує на необхідності деокупації територій України (76%).

¹⁵ Наповнюваність підвибірки в галузях сільського господарства та торгівлі занадто мала для статистичного порівняння.

¹⁶ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства, а також Миколаївську та Полтавську області, у яких кількість опитаних була недостатньою для статистичного порівняння. Детальніше див. розділ «Вибір».

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати дев'ятого нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані в онлайн-форму. Усі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерами телефоном – було зібрано в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проекту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни від місяця до місяця таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні 3 та 6 місяців.

Такі індекси обчислюють за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, на яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 16 до 31 січня 2023 року.

ВИБІРКА

Усього в дев'ятій хвилі було опитано 573 підприємства. Підприємства розташовані у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. У кожному з цих регіонів було опитано від 3-х до 48-ми підприємств¹⁷.

Більшість вибірки склали промислові підприємства – 536 підприємств або 94% вибірки. Серед них переважають підприємства харчової промисловості, галузі виробництва тканин, одягу і взуття, а також машинобудування. До сфери сільського господарства належать 11 підприємств (1,9% вибірки), до торгівлі – також 11 (1,9% вибірки). Десять підприємств або 1,7% вибірки працюють у сфері послуг, і п'ять підприємств (0,9%) належать до галузі будівництва. Серед опитаних підприємств є підприємства різних розмірів, які визначаються за кількістю працівників. Із них мікропідприємств (до 10-ти працівників включно) – 67 або 12% вибірки, малих (від 11-ти до 50-ти працівників) – 161 або 28% вибірки, середніх (від 51-го до 250-ти працівників) – 212 або 37% вибірки, і великих (більше ніж 250 працівників) – 133 або 23% вибірки.

¹⁷ В опитуванні зазначалась область, у якій знаходилося підприємство на час проведення опитування.

Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах

Вибірка

Розмір підприємств

	Кількість	Частка вибірки
Мікро-	67	12%
Малі	161	28%
Середні	212	37%
Великі	133	23%
УСЬОГО	573	100%

Сектор/галузь промисловості

	Кількість	Частка вибірки
Сільське господарство	11	1,9%
Виробництво металу та металообробка	31	5%
Хімічна промисловість	24	4%
Машинобудування	41	7%
Деревообробна промисловість	28	5%
Виробництво будівельних матеріалів	28	5%
Харчова промисловість	191	33%
Виробництво тканин, одягу та взуття	50	9%
Поліграфічна промисловість	12	2,1%
Інші виробництва	131	23%
Будівництво	5	0,9%
Торівля	11	1,9%
Послуги	10	1,7%
УСЬОГО	573	100%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища

Показники діяльності підприємств та ділового середовища за розміром, індекс змін (січень 2023)

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Виробництво	-0,04	-0,36	-0,17	0,01	0,02
Очікувані зміни виробництва	0,33	0,06	0,32	0,30	0,39
Продажі	-0,02	-0,34	-0,18	0,02	0,05
Очікувані зміни продажів	0,32	-0,02	0,29	0,32	0,37
Експорт	-0,08	-0,41	-0,31	-0,05	-0,02
Очікувані зміни експорту	0,24	0,04	0,21	0,21	0,30
Дебіторська заборгованість	-0,25	-0,36	-0,30	-0,30	-0,16
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,29	-0,24	-0,39	-0,30	-0,24
Кредиторська заборгованість	-0,26	-0,26	-0,33	-0,32	-0,16
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,30	-0,20	-0,38	-0,35	-0,22
Податкова заборгованість	-0,30	-0,22	-0,39	-0,35	-0,21
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,28	-0,21	-0,38	-0,31	-0,19
Запаси сировини	-0,10	-0,37	-0,14	-0,06	-0,09
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	-0,05	0,23	0,24	0,27
Запаси готової продукції	-0,40	-0,28	-0,48	-0,42	-0,34
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,30	-0,21	-0,39	-0,28	-0,29

Нові замовлення	0,02	-0,35	-0,07	0,03	0,13
Очікувані зміни нових замовлень	0,33	-0,08	0,32	0,33	0,40
Кількість працівників	-0,09	-0,21	-0,11	-0,08	-0,07
Очікувані зміни кількості працівників	0,04	-0,07	-0,01	0,04	0,07
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,18	0,02	-0,22	-0,24	-0,10
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,26	0,06	-0,35	-0,29	-0,21
Кваліфіковані працівники	0,19	0,24	0,23	0,17	0,16
Некваліфіковані працівники	0,06	0,03	0,02	0,06	0,09
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,14	-0,46	-0,32	-0,12	0,00
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,15	0,12	0,08	0,05	0,28
Оцінка ділового середовища	-0,20	-0,55	-0,34	-0,22	-0,05
Очікувані зміни ділового середовища	0,11	0,05	0,01	-0,01	0,28
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років	0,24	0,32	0,21	0,23	0,26
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року	-0,76	-0,78	-0,82	-0,83	-0,66

Показники діяльності підприємств та ділового середовища за галуззю промисловості, індекс змін (січень 2023)

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Виробництво	-0,04	-0,29	-0,29	-0,27	-0,54
Очікувані зміни виробництва	0,33	0,16	0,17	0,03	0,22
Продажі	-0,02	-0,29	-0,29	-0,29	-0,61
Очікувані зміни продажів	0,32	0,16	0,17	-0,09	0,22
Експорт	-0,08	-0,24	-0,28	-0,30	-0,50
Очікувані зміни експорту	0,24	0,25	0,10	-0,13	0,00
Дебіторська заборгованість	-0,25	-0,41	-0,33	-0,05	-0,05
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,29	-0,32	-0,26	-0,06	-0,05
Кредиторська заборгованість	-0,26	-0,36	-0,35	-0,05	0,00
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,30	-0,39	-0,26	-0,06	0,00
Податкова заборгованість	-0,30	-0,39	-0,29	-0,30	0,00
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,28	-0,29	-0,25	-0,15	0,07
Запаси сировини	-0,10	-0,35	-0,29	-0,30	-0,37
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	0,08	0,13	-0,18	-0,04
Запаси готової продукції	-0,40	-0,42	-0,25	-0,31	-0,50
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,30	-0,20	-0,26	-0,20	-0,05
Нові замовлення	0,02	-0,26	-0,13	-0,22	-0,32
Очікувані зміни нових замовлень	0,33	0,23	0,05	-0,15	0,22
Кількість працівників	-0,09	-0,16	-0,21	-0,15	-0,07
Очікувані зміни кількості працівників	0,04	0,12	-0,09	-0,06	0,09

Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,18	-0,12	0,00	0,03	0,14
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,26	-0,10	-0,21	0,07	0,06
Кваліфіковані працівники	0,19	0,28	0,17	0,33	0,35
Некваліфіковані працівники	0,06	0,19	0,09	-0,06	0,17
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,14	-0,42	-0,21	-0,28	-0,41
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,15	0,00	0,12	0,08	-0,10
Оцінка ділового середовища	-0,20	-0,55	-0,29	-0,42	-0,46
Очікувані зміни ділового середовища	0,11	-0,10	-0,06	0,00	-0,14
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років	0,24	0,24	0,40	0,22	0,32
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року	-0,76	-0,61	-0,96	-0,67	-0,79

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфіч на промисловість
Виробництво	-0,04	-0,50	0,15	-0,16	0,17
Очікувані зміни виробництва	0,33	-0,09	0,41	0,40	0,18
Продажі	-0,02	-0,44	0,20	-0,16	0,17
Очікувані зміни продажів	0,32	-0,09	0,41	0,40	0,18
Експорт	-0,08	-0,62	0,17	-0,28	-0,20
Очікувані зміни експорту	0,24	0,10	0,29	0,33	-0,17
Дебіторська заборгованість	-0,25	-0,29	-0,27	-0,34	-0,10
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,29	-0,37	-0,37	-0,33	-0,10
Кредиторська заборгованість	-0,26	-0,29	-0,32	-0,25	-0,30
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,30	-0,32	-0,38	-0,43	-0,30
Податкова заборгованість	-0,30	-0,24	-0,34	-0,28	-0,50
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,28	-0,24	-0,37	-0,23	-0,38
Запаси сировини	-0,10	-0,37	0,00	-0,06	-0,18
Очікувані зміни запасів сировини	0,24	0,00	0,34	0,33	0,09
Запаси готової продукції	-0,40	-0,32	-0,46	-0,53	-0,38
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,30	-0,10	-0,39	-0,32	-0,33
Нові замовлення	0,02	-0,39	0,17	0,02	0,08
Очікувані зміни нових замовлень	0,33	-0,09	0,44	0,46	0,18
Кількість працівників	-0,09	-0,19	-0,05	-0,12	-0,08
Очікувані зміни кількості працівників	0,04	-0,10	0,03	0,02	-0,18
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,18	-0,09	-0,31	-0,12	-0,40
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,26	0,00	-0,40	-0,23	-0,33
Кваліфіковані працівники	0,19	0,19	0,14	0,27	0,10

Некваліфіковані працівники	0,06	0,10	0,05	0,10	0,00
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,14	-0,59	-0,05	-0,18	-0,25
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,15	-0,06	0,06	0,32	0,17
Оцінка ділового середовища	-0,20	-0,68	-0,07	-0,28	-0,25
Очікувані зміни ділового середовища	0,11	-0,06	0,13	0,21	0,20
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років	0,24	-0,22	0,15	0,24	0,33
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року	-0,76	-0,93	-0,78	-0,88	-0,92

Вплив війни

Проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за розміром бізнесу (січень 2023), % опитаних за групами

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Перебої з електро-, водо- або теплопостачанням	79%	87%	76%	78%	81%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	69%	69%	64%	67%	77%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	39%	27%	38%	43%	41%
Небезпечно працювати	39%	22%	40%	39%	46%
Розрив ланцюжків постачання	35%	24%	38%	39%	33%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	32%	37%	39%	25%	30%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	22%	7%	19%	27%	26%
Брак обігових коштів	15%	16%	19%	11%	16%
Державне регулювання курсу валют	15%	12%	11%	14%	23%
Брак палива	10%	25%	7%	7%	10%
Пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій	6%	15%	8%	4%	3%
Корупція	5%	1%	4%	8%	2%
Блокування податкових накладних	3%	3%	4%	2%	4%
Не було проблем	1%	0%	0%	3%	1%

Проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (січень 2023), % опитаних за групами

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Перебої з електро-, водо- або теплопостачанням	87%	92%	71%	79%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	55%	75%	56%	61%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	29%	46%	41%	21%
Небезпечно працювати	42%	33%	49%	21%
Розрив ланцюжків постачання	29%	38%	32%	21%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	32%	46%	41%	54%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	23%	17%	46%	36%
Брак обігових коштів	16%	8%	17%	25%
Державне регулювання курсу валют	16%	21%	15%	25%
Брак палива	6%	0%	12%	14%
Пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій	10%	4%	12%	7%
Корупція	0%	8%	7%	14%
Блокування податкових накладних	6%	4%	10%	4%
Не було проблем	0%	0%	0%	0%

Проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (січень 2023) (продовження), % опитаних за групами

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Перебої з електро-, водо- або теплопостачанням	68%	80%	82%	100%
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	71%	81%	70%	58%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	39%	51%	32%	33%
Небезпечно працювати	29%	43%	28%	25%
Розрив ланцюжків постачання	25%	40%	34%	42%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	50%	25%	34%	17%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	18%	19%	28%	8%
Брак обігових коштів	29%	14%	18%	42%
Державне регулювання курсу валют	21%	12%	18%	17%
Брак палива	4%	11%	10%	8%

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова проми- словість	Легка промисловість	Поліграфічна проми- словість
Пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій	11%	3%	10%	8%
Корупція	0%	4%	4%	0%
Блокування податкових накладних	4%	1%	8%	0%
Не було проблем	0%	1%	0%	0%

Вимкнення електропостачання (грудень 2022)

Вплив вимкнення електропостачання на роботу підприємств, за розміром (% опитаних)

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Не було вимкнень	5%	0%	4%	6%	6%
0% (працювало весь час)	6%	7%	1%	10%	5%
Не працювало 1 - 10% часу	30%	17%	27%	30%	38%
Не працювало 11 - 25% часу	30%	29%	31%	32%	25%
Не працювало 26 - 50% часу	19%	24%	22%	18%	15%
Не працювало 51 - 100% часу	11%	24%	14%	4%	11%

Вплив вимкнення електропостачання на роботу підприємств, за галуззю (% опитаних)

	Усі	Металургія та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Не було вимкнень	5%	3%	0%	3%	0%
0% (працювало весь час)	6%	3%	8%	8%	7%
Не працювало 1 - 10% часу	30%	17%	17%	13%	4%
Не працювало 11 - 25% часу	30%	34%	25%	44%	43%
Не працювало 26 - 50% часу	19%	24%	38%	23%	32%
Не працювало 51 - 100% часу	11%	17%	13%	10%	14%

	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Не було вимкнень	0%	12%	0%	0%
0% (працювало весь час)	0%	4%	2%	0%
Не працювало 1 - 10% часу	32%	35%	29%	18%
Не працювало 11 - 25% часу	28%	33%	35%	45%
Не працювало 26 - 50% часу	28%	8%	23%	27%
Не працювало 51 - 100% часу	12%	7%	10%	9%

Вплив вимкнення електропостачання на роботу підприємств, за регіонами (% опитаних)

	Усі	Вінницька	Волинська	Дніпропетровська	Житомирська
Не було вимкнень	5%	4%	2%	0%	0%
0% (працювало весь час)	6%	0%	2%	0%	0%
Не працювало 1 - 10% часу	30%	4%	30%	15%	18%
Не працювало 11 - 25% часу	30%	64%	27%	80%	82%
Не працювало 26 - 50% часу	19%	29%	14%	5%	0%
Не працювало 51 - 100% часу	11%	0%	25%	0%	0%

	Закарпатська	Запорізька	Івано-Франківська	Київська	Кіровоградська	Львівська
Не було вимкнень	0%	0%	0%	3%	0%	0%
0% (працювало весь час)	0%	0%	0%	25%	0%	0%
Не працювало 1-10% часу	13%	20%	95%	17%	19%	93%
Не працювало 11-25% часу	47%	27%	0%	17%	38%	7%
Не працювало 26-50% часу	40%	17%	0%	17%	35%	0%
Не працювало 51-100% часу	0%	37%	5%	22%	8%	0%

	Миколаївська	Одеська	Полтавська	Рівненська	Сумська	Тернопільська
Не було вимкнень	0%	16%	0%	19%	0%	53%
0% (працювало весь час)	0%	22%	0%	22%	0%	0%
Не працювало 1 - 10% часу	50%	62%	94%	44%	13%	47%
Не працювало 11 - 25% часу	50%	0%	0%	9%	75%	0%
Не працювало 26 - 50% часу	0%	0%	0%	0%	13%	0%
Не працювало 51 - 100% часу	0%	0%	6%	6%	0%	0%

	Харківська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	м. Київ
Не було вимкнень	0%	0%	0%	0%	0%	10%
0% (працювало весь час)	0%	0%	0%	10%	21%	10%
Не працювало 1 - 10% часу	0%	3%	10%	5%	0%	10%
Не працювало 11 - 25% часу	0%	30%	37%	29%	29%	40%

	Харківська	Хмельницька	Черкаська	Чернівецька	Чернігівська	м. Київ
Не працювало 26 - 50% часу	56%	27%	50%	38%	43%	30%
Не працювало 51 - 100% часу	44%	40%	3%	19%	7%	0%

Вимкнення електропостачання: шляхи вирішення проблем (січень 2023)

Яким чином підприємства пристосувалися до вимкнень електроенергії? (% опитаних, за розміром підприємств)

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Змінило графік роботи	54%	52%	59%	53%	50%
Змінило виробничі процеси	16%	5%	16%	17%	21%
Змінило місце розташування працівників	4%	3%	4%	5%	5%
Організувало додаткові робочі місця	1%	0%	1%	1%	2%
Переобладнало робочі місця	9%	11%	7%	8%	12%
Перенесло виробничі потужності в інше місце	1%	0%	1%	2%	1%
Змінило перелік (асортимент) продукції	4%	2%	4%	5%	4%
Встановило незалежні джерела електропостачання	79%	52%	77%	87%	85%
Встановило термінали супутникового зв'язку (Starlink)	4%	2%	1%	3%	11%
Об'єдналося з іншими підприємствами	1%	3%	1%	2%	2%
Звільнило працівників або відправило у відпустку	6%	8%	10%	4%	6%
Винайняло нових (додаткових) працівників	1%	0%	3%	1%	1%
Інше	5%	17%	5%	2%	2%

Яким чином підприємства пристосувалися до вимкнень електроенергії? (% опитаних, за галуззю промисловості)

	Усі	Металургія та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Змінило графік роботи	54%	42%	46%	55%	79%
Змінило виробничі процеси	16%	0%	13%	35%	14%
Змінило місце розташування працівників	4%	3%	13%	10%	4%
Організувало додаткові робочі місця	1%	3%	8%	0%	0%
Переобладнало робочі місця	9%	13%	13%	8%	4%
Перенесло виробничі потужності в інше місце	1%	6%	0%	8%	0%
Змінило перелік (асортимент) продукції	4%	10%	0%	10%	4%

	Усі	Металургія та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Встановило незалежні джерела електропостачання	79%	61%	92%	78%	71%
Встановило термінали супутникового зв'язку (Starlink)	4%	0%	0%	13%	4%
Об'єдналося з іншими підприємствами	1%	0%	0%	5%	0%
Звільнило працівників або відправило у відпустку	6%	13%	8%	18%	14%
Винайняло нових (додаткових) працівників	1%	0%	4%	0%	0%
Інше	5%	10%	4%	0%	0%

	Усі	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Змінило графік роботи	54%	36%	58%	80%	67%
Змінило виробничі процеси	16%	7%	20%	12%	17%
Змінило місце розташування працівників	4%	11%	2%	2%	0%
Організувало додаткові робочі місця	1%	0%	2%	2%	0%
Переобладнало робочі місця	9%	4%	10%	6%	8%
Перенесло виробничі потужності в інше місце	1%	0%	0%	0%	0%
Змінило перелік (асортимент) продукції	4%	0%	3%	6%	0%
Встановило незалежні джерела електропостачання	79%	71%	88%	86%	58%
Встановило термінали супутникового зв'язку (Starlink)	4%	0%	5%	2%	0%
Об'єдналося з іншими підприємствами	1%	0%	1%	0%	0%
Звільнило працівників або відправило у відпустку	6%	7%	2%	6%	17%
Винайняло нових (додаткових) працівників	1%	0%	1%	4%	0%
Інше	5%	11%	1%	2%	8%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за розміром бізнесу (січень 2023), % опитаних

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Позитивно	21%	3%	23%	27%	17%
Нейтрально	53%	39%	45%	54%	66%
Негативно	15%	30%	22%	9%	6%
Не знають/Не відповіли	12%	28%	10%	9%	11%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (січень 2023), % опитаних за групами

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Позитивно	10%	13%	7%	4%
Нейтрально	52%	63%	54%	46%
Негативно	23%	21%	22%	39%
Не знають/Не відповіли	16%	4%	17%	11%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (січень 2023) (продовження), % опитаних за групами

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Позитивно	14%	24%	30%	25%
Нейтрально	39%	59%	48%	50%
Негативно	39%	6%	10%	8%
Не знають/Не відповіли	7%	12%	12%	17%

Забезпеченість замовленнями

Забезпеченість замовленнями, за розміром бізнесу (січень 2023), % опитаних

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Менше 1 місяця	11%	37%	16%	5%	4%
1 - 2 місяці	37%	33%	49%	35%	27%
3 - 5 місяців	26%	19%	25%	25%	30%
6 - 11 місяців	18%	7%	9%	23%	25%
12 місяців і більше	8%	4%	1%	12%	13%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (січень 2023), % опитаних за групами

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Менше 1 місяця	19%	5%	5%	14%
1 - 2 місяці	27%	23%	24%	36%
3 - 5 місяців	27%	55%	37%	32%
6 - 11 місяців	23%	18%	18%	11%
12 місяців і більше	4%	0%	16%	7%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (січень 2023) (продовження), % опитаних за групами

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова проми- словість	Легка промисловість	Поліграфічна проми- словість
Менш 1 місяця	42%	5%	12%	0%
1 - 2 місяці	21%	46%	35%	42%
3 - 5 місяців	21%	23%	24%	33%
6 - 11 місяців	16%	19%	20%	25%
12 місяців і більше	0%	6%	8%	0%

Очікувані кроки та зміни для бізнесу

Очікувані кроки та зміни для бізнесу, за розміром бізнесу (січень 2023), % опитаних

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Закінчення війни	82%	87%	88%	77%	82%
Зниження податків і акцизів	45%	46%	35%	44%	56%
Програми доступних кредитів для бізнесу	32%	37%	32%	34%	26%
Спрощення законодавчих вимог до бізнесу	31%	28%	34%	27%	34%
Деокупація територій України	27%	25%	22%	27%	32%
Припинення девальвації гривні відносно іноземних валют	24%	15%	15%	24%	41%
Фінансова допомога постраждалому і зруйнованому бізнесу	23%	24%	29%	21%	17%
Допомога для бізнесу із закупівлею генераторів, «старлінків»	20%	19%	19%	20%	21%
Зменшення корупції	20%	9%	20%	27%	13%
Спрощення процедур імпорту	18%	7%	15%	21%	22%
Отримання замовлень від держави	11%	12%	9%	15%	8%
Бронювання працівників	9%	7%	11%	9%	9%
Допомога з пошуком партнерів, клієнтів, виходом на нові ринки	7%	12%	7%	5%	6%
Вирішення питання з блокуванням податкових накладних	5%	3%	6%	5%	7%

Очікувані кроки та зміни для бізнесу, за сектором (січень 2023), % опитаних

	Виробництво металу та ме- талообробка	Хімічна проми- словість	Машино- будування	Деревооб- робна проми- словість
Закінчення війни	84%	67%	90%	86%
Зниження податків і акцизів	52%	67%	39%	57%
Програми доступних кредитів для бізнесу	35%	21%	32%	39%
Спрощення законодавчих вимог до бізнесу	26%	42%	27%	43%
Деокупація територій України	42%	33%	24%	29%
Припинення девальвації гривні відносно іноземних валют	26%	21%	44%	29%
Фінансова допомога постраждалому і зруйнованому бізнесу	23%	21%	22%	14%
Допомога для бізнесу із закупівлею генераторів, «старлінків»	19%	17%	32%	29%

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Зменшення корупції	13%	29%	12%	21%
Спрощення процедур імпорту	32%	21%	12%	21%
Отримання замовлень від держави	13%	8%	27%	18%
Бронювання працівників	23%	4%	10%	21%
Допомога з пошуком партнерів, клієнтів, виходом на нові ринки	16%	0%	5%	18%
Вирішення питання з блокуванням податкових накладних	6%	8%	10%	4%

Очікувані кроки та зміни для бізнесу, за сектором (січень 2023), % опитаних (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Закінчення війни	89%	74%	90%	92%
Зниження податків і акцизів	57%	45%	44%	33%
Програми доступних кредитів для бізнесу	46%	32%	28%	50%
Спрощення законодавчих вимог до бізнесу	21%	30%	32%	58%
Деокупація територій України	32%	21%	34%	33%
Припинення девальвації гривні відносно іноземних валют	18%	24%	28%	33%
Фінансова допомога постраждалому і зруйнованому бізнесу	46%	24%	24%	17%
Допомога для бізнесу із закупівлею генераторів, «старлінків»	11%	20%	26%	25%
Зменшення корупції	29%	22%	12%	33%
Спрощення процедур імпорту	11%	17%	24%	33%
Отримання замовлень від держави	25%	5%	16%	8%
Бронювання працівників	7%	7%	12%	0%
Допомога з пошуком партнерів, клієнтів, виходом на нові ринки	14%	4%	10%	0%
Вирішення питання з блокуванням податкових накладних	0%	3%	4%	8%